

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
GELİŞİM PSİKOLOJİSİ PROGRAMI

ERGENLERDE İNTERNET SOSYAL İLETİŞİM
AĞLARININ KULLANIMI, EMPATİ VE İLETİŞİM
BECERİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MALİK EJDER ÇELİK

121104106

Danışman Öğretim Üyesi:

Yrd. Doç. Dr. İdil Kaya BALKAN

İstanbul, Eylül 2014

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
GELİŞİM PSİKOLOJİSİ PROGRAMI

ERGENLERDE İNTERNET SOSYAL İLETİŞİM
AĞLARININ KULLANIMI, EMPATİ VE İLETİŞİM
BECERİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MALİK EJDER ÇELİK

121104106

Danışman Öğretim Üyesi:
Yrd. Doç. Dr. İdil Kaya BALKAN

İstanbul, Eylül 2014

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

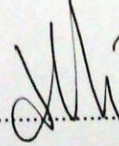
09.09.2014 tarihinde tezinin savunmasını yapan Malik Ejder ÇELİK ait "Ergenlerde İnternet Sosyal İletişim Ağlarının Kullanımı, Empati ve İletişim Becerileri" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji (Gelişim Psikolojisi) Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Öy-Çokluğuyla** Kabul Edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. İdil KAYA BALKAN
(Başkan)
(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Figen KARADAYI
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Handan DOĞAN
(Üye)

ÖNSÖZ

Tez konumun belirlenmesi sürecinden bu yana, araştırmamın hazırlık sürecinde karşılaştığım zorluklarda ilgi, bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren, yardımlarını esirgemeyen değerli hocam sayın Yrd. Doç. İdil KAYA BALKAN'a;

Beni yetiştirebilmek için hayatları boyunca birçok sıkıntıya katlanmak zorunda kalan, her zaman yanımda olarak bana destek veren ve emeklerini hiçbir şekilde ödeyemeyeceğim, anneme ve babama;

Yüksek lisansa başlamama vesile olan, yüksek lisans eğitimin süresince desteğini hiç esirgemeyen Cansu DİYARBAKIRLI'ya;

Yüksek lisans eğitimin süresince izinler konusunda gösterdiği hassasiyetten dolayı okul müdürüm sayın Özkan ÖZTÜRK'e;

Tanıştığımız günden bugüne özellikle yüksek lisans eğitimin süresince bana katlanan, yardımlarını esirgemeyen ev arkadaşım, en iyi dostum Mustafa YILMAZ'a;

Uygulama aşamasında bana yardımcı olan dostlarıma ve öğrencilere sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Malik Ejder ÇELİK

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ergenlerin empati ve iletişim becerilerinin internet kullanım süresine, internete bağlanma şekline, internet kullanım amacına, sosyal ağlardaki paylaşım türüne, en çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Ayrıca çalışmada ergenlerin iletişim ve empati becerilerinin cinsiyete, yaşa, ailenin gelir durumuna, akademik başarıya, anne-baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve empati ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelemek de amaçlanmıştır.

Örneklem grubu Kocaeli ili Başiskele ilçesindeki Meb'e bağlı 8 devlet okulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinden 210'u erkek, 228'i kız olmak üzere toplam 438 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmadan Kişisel Bilgi Formu, İletişim Becerileri Envanteri, Empatik Eğilim Ölçeği kullanılmıştır. Verileri çözümlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), İndependent Samples t-Testi ve Korelasyon kullanılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin empati becerileri internet kullanım süresine, internete bağlanma şekline, internet kullanım amacına, sosyal ağlardaki paylaşım türüne, sosyal ağdaki arkadaş sayısına, cinsiyete, ailenin gelir durumuna, akademik başarıya, anne eğitim durumuna göre anlamlı fark göstermiştir. Öğrencilerin iletişim becerileri ise internet kullanım süresine, internete bağlanma şekline, internet kullanım amacına, paylaşım türüne, sosyal ağdaki arkadaş sayısına, cinsiyete, yaşa, ailenin gelir durumuna, akademik başarıya, anne eğitim durumuna göre anlamlı fark göstermiştir. Ayrıca öğrencilerin empati becerileri ile iletişim becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ergen, empati, iletişim, internet, sosyal ağ.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine whether empathy and communication skills of adolescents differed as a function of internet usage time, intended use of internet, social network sharing type, the most widely used social network, friends in number, gender, age, family income status, academic achievement and parental education status.

The sample consisted of 210 male and 228 female 8th grade students from 8 secondary schools in the district of Kocaeli province Başiskele. Communication Skills Inventory, Empathic Tendency Scale and Personal Information Form were used as a data collection instruments in this study. The results indicated that adolescents' empathy skills differed in terms of Internet usage time, intended use of internet, social network sharing type, the social network the number of friends, gender, family income status, academic achievement, maternal education level. Adolescent's communication skills also differed according to internet usage time, intended use of internet, sharing type, social network friends in number, gender, age, family income status, academic achievement and maternal education. In addition, significant positive relationship was found between communication skills and empathy of adolescents.

Keywords: Adolescent, empathy, communication, internet, social networking.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Ergenlik Dönemi	5
1.2. İnternet	7
1.2.1. Sosyal İletişim Ağları.....	10
1.2.2. Sosyal Ağların İşlevleri.....	11
1.2.3. Türkiye’de Sosyal Ağların Yeri.....	112
1.2.4. Ergenler ve Sosyal Ağlar.....	14
1.3. İletişim Becerileri	15
1.3.1. Ergenlerde İletişim	15
1.3.2. Sosyal ağlar ve İletişim	16
1.4. Empati	18
1.4.1. Empati Becerinin Gelişimi.....	19
1.4.2. Empatinin Kişilerarası İletişimdeki Yeri	20
1.4.3. Sosyal Ağlar ve Empati	22

1.5. Araştırmanın Amacı	23
1.6. Araştırmanın Önemi	24
2. YÖNTEM	26
2.1. Örneklem	26
2.2. Veri Toplama Araçları	35
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	35
2.2.2. İletişim Becerileri Envanteri (İBE)	35
2.2.3. Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)	36
2.3. İşlem	37
3. BULGULAR	38
3.1. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	38
3.2. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları internete bağlanma şekli değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	40
3.3. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları internet kullanım amacı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	42
3.4. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları internet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular	45
3.5. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları en çok kullanılan internet sosyal ağdaki arkadaş sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	48

3.6. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular	50
3.7. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular	52
3.8. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları ailenin gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	54
3.9. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları akademik başarı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular	56
3.10. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları anne-baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	60
3.11. Ergenlerin empati becerileri ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Alt problemine ilişkin bulgular.....	64
4. TARTIŞMA	65
5. KAYNAKLAR.....	81
6. EKLER	93

TABLolar LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Araştırma grubuna ilişkin betimsel veriler.....	26
Tablo 2. Ergenlerin internete bağlanma şekli ile cinsiyetlerine ilişkin veriler.....	28
Tablo 3. Ergenlerin internet kullanım süresi ile cinsiyetlerine ilişkin veriler	29
Tablo 4. Ergenlerin internette bulunma amacı ile cinsiyetlerine ilişkin veriler	30
Tablo 5. Ergenlerin internette en çok paylaşım türü ile cinsiyetlerine ilişkin veriler.....	31
Tablo 6. Ergenlerin en çok kullandıkları paylaşım sitesi ile cinsiyetlerine ilişkin veriler.....	32
Tablo 7. Ergenlerin en çok kullandıkları sosyal ağlardaki arkadaş sayısı ile cinsiyetlerine ilişkin veriler	33
Tablo 8. Ergenlerin internet kullanım süresi ile internet kullanım amaçlarına ilişkin veriler.....	34
Tablo 9. İnternet kullanım süresi değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	38
Tablo 10. İnternet kullanım süresi değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	39
Tablo 11. İnternette bağlantı şekli değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	40
Tablo 12. İnternette bağlantı şekli değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	41
Tablo 13. İnternet kullanım amacı değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	42
Tablo 14. İnternet kullanım amacı değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	44

Tablo 15. İnternet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.....	45
Tablo 16. İnternet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.....	47
Tablo 17. En çok kullanılan İnternet sosyal ağdaki arkadaş sayısı değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.....	48
Tablo 18. En çok kullanılan İnternet sosyal ağdaki arkadaş sayısı değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.....	49
Tablo 19. Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin t testi sonuçları.....	50
Tablo 20. Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin t testi sonuçları.....	51
Tablo 21. Yaş değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin t testi sonuçları	52
Tablo 22. Yaş değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin t testi sonuçları.....	53
Tablo 23. Ailenin gelir durumu değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.....	54
Tablo 24. Ailenin gelir durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.....	55
Tablo 25. 7.sınıf akademik başarı değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.....	56
Tablo 26. 8.sınıf akademik başarı değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.....	57
Tablo 27. 7.sınıf akademik başarı değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.....	58

Tablo 28. 8.sınıf akademik başarı değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	59
Tablo 29. Anne eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	60
Tablo 30. Baba eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	61
Tablo 31. Anne eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	62
Tablo 32. Baba eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları	63
Tablo 33. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin Correlations sonuçları.....	64

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Ergenlik çocukluk ile yetişkinlik arasında, çocukluktan yetişkinliğe doğru bir köprü, bir geçiş safhası olarak kabul edilir. (Yavaş, 2012). Bireyin çocukluktan yetişkinliğe ilerlerken bireyselleşmesini, sağlayan ruhsal, fiziksel ve sosyal olgunlaşma dönemidir. Ergenlik kişinin ne bir çocuk ne bir yetişkin olduğu, toplumsal sorumluluklara tam anlamıyla sahip olamasa da toplumsal rolleri keşfedebileceği, sınayabileceği ara etap olarak kabul edilebilir(Erden ve Akman, 2014).

Ergenlik dönemi boyunca bir gruba ait olma ve popülerlik kavramları önem kazanmaktadır. Coleman (1961)'ın yaptığı araştırmaya göre popüler olma, derslerde ve akademik başarıda üst düzey başarı göstermeye değil, bir gruba ait olmaya ve herhangi bir spor faaliyetine devam etmeye bağlıdır. Ayrıca ergenin arkadaşları tarafından beğenilmesi, kabul görmesi, onaylanması, arkadaşları tarafından aranıyor olması ergenin benlik saygısı için önemli bir koşuldur. İletişim ortamını aile ya da çevresinde bulamayan ergenler sanal odalarda iletişim kurma çabasına girebilmektedir (Aksüt, Batur ve Avşar, 2006). Ergenlik dönemi kimlik arayışı dönemi olduğundan, aileden kopma ve akran gruplarıyla birleşme ergenlerin temel psikolojik ihtiyaçlarından biri haline gelir (Kaygusuz, 2013). Dünyadaki teknolojik gelişmeler her alanda olduğu gibi iletişim teknolojisini de etkilemiştir. Hızla gelişen teknolojik araçlar insanlar arası etkileşimi ve iletişimi farklı bir boyuta getirmiştir. Ülkelerin sınırlarını değer yargılarını değişime uğratmıştır. Bu değişim genel ağ denilen internet ile çeşitlilik kazanmıştır (Aksüt, Batur ve Avşar, 2006). İnternet ve cep telefonları akran gruplarıyla birleşmede zaman ve mekan sınırlaması olmadığı için etkin rol oynar. Ergenler internet üzerinden kurdukları iletişimlerde kolaylıkla onay ve kabul elde edebilmektedir (Tsai ve Lin, 2003). Bunun sonucu olarak kimlik kazanımı sürecinde zorlanan ergenler, interneti gerçek yaşamdaki sorumluluklarından ve gerçek kimliklerinden kaçmaya yardımcı olan bir yer olarak görebilmektedir (Yang ve Tung, 2007).

İnternetin belirgin karakteristikleri ve post modern kimliği teşvik edici yanı göz ardı edilmemelidir. Bu ortamda kimlik ifadeleri geleneksel yüz yüze kimlik ifadelerinden anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Kimlikler yeniden yaratılabilmekte ya da şekillenebilmektedir. Yeni teknolojiler, kullanıcılara izleyici ya da topluluk karşısında imajlarını vurgulamalarına ve kendilerini ortaya çıkarmalarına izin verir. Bazı insanlar için sanal ortam araçlarını kullanmak, yüz yüze iletişim biçimlerinin yerini almasından ziyade destekleyici bir işlev olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra siber uzamda, yüz yüze ortamda bulunan fiziksel görünüm, dilbilgisi ve sözsüz ipuçlarının ya olmaması ya da gücünün azalmış olması, yüz yüze ortamlarda duygu ve hislerine güvenerek hareket eden iletişimcileri snayabilir. Sanal sohbet iletişimcileri anlam üretmek ve onu yönetmek için sadece elektronik ortama bağlı kalmaktadır (Becker ve Stamp, 2005).

Karaca (2007), gençlerin gerçek yaşamda ortak ilgilere sahip bireylerle bir araya gelme imkânlarının azalması nedeniyle kendisiyle aynı fikir, duygu ve düşünceleri paylaştığı bireylerle bağlantı kurma ihtiyacını sanal sohbet ve sanal topluluklara katılarak sağlamaya çalıştığını belirtmektedir.

Sosyal paylaşım ağlarının günümüzde ki yeri yadsınamayacak kadar önem taşımaktadır. Milyonları bulan kullanıcı sayısına ulaşabilmeleri, bunları bir arada tutabilmeleri ve bu sayıyı her geçen büyük bir oranla artırabilmeleri değerini her geçen gün daha da artırmaktadır. Yeni iletişim teknolojileri ve internet, bireylere gerçek dünyadaki yaşanan sınırlamalardan kurtulup yeni bir iletişim ortamı yaratmaya olanak sunmaktadır. Bu yeni iletişim ortamı içinde sosyal iletişim ağları da yerini almaktadır. Sosyal iletişim ağları son yıllarda özellikle gençler arasında popülerliğini artırıp yaygın olarak kullanılmaktadır (Uçar, 2012).

Gündelik hayatın kayda değer bir zaman dilimi sosyal paylaşım sitelerine ayrılmaktadır. Bu siteler üyelere çok yönlü bir kullanım ve paylaşım alanı açarak, hem internet kullanımını hem de sosyal yaşamı etkileyen gelişmelere neden olmaktadır. Bu sitelerde bireylerin duygu, düşünce, durum, resim, video, müzik gibi birçok paylaşım ile kurulan sosyal etkileşimine zemin hazırlamakta, sosyalliğe dair eylemleri aslına uygun bir şekilde yeniden kurgulanmaktadır. İnternete dayalı sosyallik bireyler için vazgeçilmez olmaktadır (Göker, Demir ve Doğan, 2010).

Beck (2004), internet aracılığıyla iletişimin, duyguların ifadesini ve duygusal mesajların iletilmesini kolaylaştırdığını böylelikle aile ve arkadaşlık bağlarına benzer ilişki sistemini oluşturarak, kullanıcılar arasındaki önemli sosyal bağları geliştirip kuvvetlendirdiğini ifade etmiştir.

Araştırmalara göre empatinin kendini açma, toplumsallaşma, sosyal duyarlılık ve topluma uyum ile pozitif ilişkisi vardır. Yine bu araştırmalara göre kaygı, depresyon, çocukları ihmal ve istismar etme ve saldırganlık ile empati kurma arasında negatif bir ilişki vardır ayrıca bu araştırmalar suç işleme ve empatik bilgi ve beceri arasında ilişki bulunduğunu belirtmiştir (Dökmen, 2005).

İnsanların internet ile inşaa ettiği ilişki önemlidir. İlişkinin türüne bağlı olarak insanlar empatik ya da manipülatif amaçlar için internet kullanımı gerçekleştirmektedir (Leroux, 2011).

Licata'ya (2011) göre, insanlar sosyal ağlarda bilgi paylaşımının yanında kendini açmakta, duygu, düşünce ve ruh hallerini paylaşmakta, hayali dünyalar yaratmakta, başkalarının deneyim ve değişen ruh halleriyle bizi karşı karşıya bırakmaktadır. Ayrıca onların korkularını, umutlarını, kültürel ve politik tercihlerini, sanatsal seçimlerini keşfetmekteyiz. Bütün bunlar bizde paylaşıma yol açar ve bir şekilde diğerleri ile bir oluruz ve sık sık benzer ve farklılıkları hissederiz. Sanal yakınlıkta arkadaşlarımızın, yakın tanıdıklarımızın ve hiç karşılaşmadığımız insanların kaygılarını, hoşlanmadığı şeyleri öğrenmeye zaman ayırırız ve bu bizde karşımızdaki insana karşı güçlü bir empati oluşturur.

Toplum yaşamı iletişimle olanaklıdır, çünkü iletişim bir anlamı ortak kılmak, paylaşmak anlamına gelmektedir. İletişimin anlamı göz önünde bulundurulduğunda, toplumdaki sorunların ve çatışmaların çözümü, işbirliği ortamının yaratılabilmesi büyük ölçüde bireylerin sahip oldukları iletişim becerilerine bağlıdır (Alkaya, 2004).

İnsan yaşamında anne karnından başlayarak ölüme kadar devam eden bir iletişim süreci vardır. Çağımızın en önemli gereksinimlerinden olan iletişim becerisi, bireyin çocukluk yıllarından başlayarak kişiliğinin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Yapılan araştırmalar iletişim kurma yöntemlerinin, bireyin hayatında ne kadar önemli olduğunu ve kişilik gelişimi üzerindeki olumlu-olumsuz etkilerini göz önüne sermektedir. İnsanların iletişim kurarken sahip oldukları psiko-sosyal

özellikler ve empatik beceri düzeyleri iletişimin kalitesini etkilemektedir (Dökmen, 1987; Ersanlı 1993; Köseoğlu, 1994).

Özellikle son yıllarda internet kullanımının artmasıyla birlikte iletişimin önemi bir kat daha artmıştır. İyi bir iletişimde empati önemli bir yere sahiptir (Roberts ve Strayer, 1996). Bu da empatinin günlük yaşamdaki yerini göstermektedir.

Empati kurma becerisinin günlük yaşantı içinde yeri ve önemi büyüktür. Empatik anlayış iletişim çatışmalarını engelleyerek daha olumlu ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır (Alisinanoğlu ve Köksal, 2000).

Yaşadığımız teknoloji çağında bilgisayar ve internet kullanımı hayatın vazgeçilmez gereçleri haline gelmiştir. Özellikle internet kullanımı son yıllarda hızlı bir şekilde yayılmış ve insanlar üzerinde olumlu ve olumsuz bir takım etkilere neden olmaya başlamıştır (Uçar, 2012).

İnternet bilinçsiz kullanıldığında bir takım sorunları beraberinde getirmektedir (Muslu ve Bolşık, 2009). Diğer bir deyişle internet hayatın başlıca odak noktası haline geldiğinde insan hayatını olumsuz etkileyerek bağımlılık gibi sorunları ortaya çıkarabilir (Karaman ve Kurtoğlu, 2009). Günüş (2009), internet bağımlılığı ve internet kullanım süreleri arasında doğru orantılı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Cengizhan (2005) internet kullanma sıklığının aşırı olduğu okul çağındaki gençlerde, bu durumun öğrencileri psikolojik, bedensel ve sosyal yönden olumsuz etkileyebileceğini ve bu olumsuzluğun akademik yansiyabileceğini dile getirmiştir. Ayrıca el bileği rahatsızlığı, boyun kaslarında tutulma, gözlerde yorulma, uyku saatlerinde azalma, aile ilişkilerinde zayıflama, verim azlığı ve başarısızlık gibi sorunlar interneti aşırı kullanan bireylerde gözlenebilen sorunlardır (Cengizhan, 2005). Küreselleşen ve gittikçe küçülen dünyayı bir tuşla önümüze getiren internet, aynı yerde bulunanların bile iletişim için bir yol olarak aslında insanı içe dönüklüğe, yalnızlığa ve izolasyona zorlamaktadır (ASAGEM, 2008). Bu sonuçlar ışığında ergenlerin internet kullanım süresi ve amacının yaşamlarını önemli ölçüde etkileyebilmektedir ve yaşanılacak olumsuzluklara karşı nelerin yapılabileceği önem kazanmaktadır.

Ergenlerin sosyal çevresi ile kurduğu ilişki ve iletişim örüntülerinin kişilik ve kimlik gelişimine etkisinin olduğu kadar internet ortamında kurduğu iletişim ve giriştiği etkileşim de etkili olmaktadır (Ögel, 2012).

Bu araştırma da sosyal ağların kullanım şekillerine göre (internet kullanım süresi, internete bağlanma şekli, internet kullanım amacı, sosyal ağlardaki paylaşım türü, en çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısı), ergenlerin iletişimleri ve iletişimde çok önemli bir boyut olan empatinin farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi planlanmıştır. İnsanların yaşam kalitenin arttırılabilmesi için bireylerin empati ve iletişim becerilerinin arttırılması gerekir. Bunun koşulu ise empati ve iletişim becerilerini etkileyen değişkenlerin araştırılmasıdır. Bu araştırma özellikle son yıllarda ergenler arasında popülerliği arttırıp yaygın olarak kullanılan internet sosyal iletişim ağlarının, iletişim ve empati becerisiyle ilişkisine ışık tutacaktır.

1.1.Ergenlik Dönemi

İnsan yaşantısında birden fazla geçiş dönemi vardır. Ergenlik de bu geçiş dönemlerinden bir tanesidir. Ergenlik fizyolojik, bilişsel yapı, psiko-sosyal ve psikolojik değişmelerin etkileşim ürünüdür. Ergenlik yeni yetmenin yetişkinlere ilişkin hakların kendisine verilmediğini fark ettiği an başlar ve o haklara ulaştığı zaman biter (Çelen, 2011).

Ergenlik dönemi bireyin çocukluk döneminden çıkıp yetişkinliğe hazırlandığı dönemdir. Ergenlik döneminde birey, bedensel, toplumsal ve bilişsel açıdan pek çok değişim geçirir ve sorun yaşar. Yaşanan sorunların büyük bir kısmı ergenlik dönemi ile birlikte son bulur. Ancak bu dönemin rahat bir şekilde atlatılması yaşanan çocukluk dönemiyle de yakından ilişkilidir. Çocukluk döneminde anne-babayla kurulan ilişkinin niteliği, gelişimsel görevlerin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi, aile dışı etkenler ergenlik dönemini etkilemektedir (Steinberg, 2007).

Yavuzer'e (2005) göre, günümüz toplumlarındaki sosyal ölçütler o kadar hızlı bir değişim sürecinden geçmektedir ki, gençler hangi ilkelere güvenebileceğinden, ne tür eylemlerin kötü, hangi uygulamaların kabul edilebilir olduğundan yeterince emin değiller. Bu nedenle, günümüz genci hangi ölçütleri göz önünde bulundurması gerektiğini bilememektedir.

Ergenin kendisi ile kuracağı iletişim çevresi ile kuracağı iletişimin temelini oluşturur (Dökmen, 2005). Ergenin kendi iç dünyasında sağlayacağı iç denge, dış dünyaya açılmasına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte zıt tavırlar içinde olmaları iletişim çatışmalarına neden olmaktadır (Dökmen, 2005). İletişim ortamını aile ya da çevresinde bulamayan ergenler sanal odalarda iletişim kurma çabasına girmektedir (Aksüt, Batur, Avşar, 2006).

Ergenlik döneminde arkadaşlığın önemi artmakta, ergenler anne-babalarıyla paylaşamayacak bir takım denemeleri arkadaşları ile yaşamaktadır. Bu dönemdeki gençler, duygu ve düşüncelerini arkadaşları ile paylaşarak kendini tanıma, deneme ve değerlendirme fırsatını bulmaktadırlar. Dolayısı ile ergenlik döneminde arkadaşlık büyük önem kazanmaktadır (Hortaçsu, 2003).

Ergenlerdeki sosyal ilişkilerin büyük bir bölümünü akran ilişkileri oluşturmaktadır. Akran ilişkileri ergenin yakın çevresine güvendiği, sorunlarını paylaştığı, kendisine saygı ve sevgi duyduğu, önemsendiği arkadaşlarının olmasını içermektedir (Totan, 2008). Akran grubu sosyal bir pekiştirici olmasının yanı sıra ergene destek olmakta, ergene kendi davranışlarını değerlendirebileceği bir ortam sağlamak ve davranışlarının şekillenmesine yardımcı olmaktadır (Meriç, 1999).

Ergenlik dönemi kimlik arayışı dönemi olduğundan, aileden kopma ve akran gruplarıyla birleşme ergenlerin temel psikolojik ihtiyaçlarından biri haline gelir (Kaygusuz, 2013). İnternet ve cep telefonları akran gruplarıyla birleşmede zaman ve mekan sınırlaması olmadığı için etkin rol oynar. Ergenler internet üzerinden kurdukları iletişimlerde kolaylıkla onay ve kabul elde edebilmektedir (Tsai ve Lin, 2003). Bunun sonucu olarak kimlik kazanımı sürecinde zorlanan ergenler, interneti gerçek yaşamdaki sorumluluklarından ve gerçek kimliklerinden kaçmaya yardımcı olan bir yer olarak görebilmektedir (Yang ve Tung, 2007).

Ergenlerin sosyal çevresi ile kurduğu ilişki ve iletişim örüntülerinin kişilik ve kimlik gelişimine etkisinin olduğu kadar internet ortamında kurduğu iletişim ve giriştiği etkileşim de etkili olmaktadır (Ögel, 2012). Arkadaşlığın önemli olduğu ergenlik döneminde ergenin evinde interneti etkili kullanmasının, arkadaşları ile olan ilişkilerini olumlu olarak geliştirdiği ileri sürülebilir (Yücel ve Gürsoy, 2013).

Ceyhan'a (2011), göre internet sağladığı içerik ve ortam ile ergenlerin kimlik denemeleri yaptıkları, gelişimsel ihtiyaçlarını karşıladıkları önemli bir araç konumuna da gelebilmektedir.

1.2.İnternet

İnternet, dünya üzerinde bulunan birbirinden farklı büyüklükteki bilgisayar ağlarının birbirine bağlayan bilgisayar ağıdır. İki veya daha çok sayıda bilgisayarın birbirleriyle bağlantısı anlamına gelen bilgisayar ağlarının (network) aralarında tekrar bağlantı kurmalarıyla oluşan ve bu şekilde giderek büyüyüp gelişen dünya çapında yaygın bilgisayar ağlarına dayalı bir iletişim sistemidir (İçel ve Ünver, 2007)

Çalık ve Çınar'a göre (2009), bilgisayar teknolojisinin çok hızlı bir gelişim göstermesinin yanı sıra özellikle internetin de keşfedilmesi ve gelişmesi bu iki teknolojinin insan hayatının odak noktası haline gelmesine neden olmuştur. Evde, okulda, işyerinde ve daha birçok alanda bilgisayar ve bunun doğal bir uzantısı olan internet sürekli kullanılmaktadır.

RTÜK'ün (2013) gerçekleştirdiği Türkiye'de medya kullanma alışkanlıkları araştırmasına göre 6-18 yaş arasındaki çocuklar, internete 1 saat 48 dakika, bilgisayar/tablete (internet dışında) 1 saat 34 dakika zaman ayırmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanım oranı %76.2'dir. İnternet kullanımı eğitim seviyesi ve gelir durumu açısından doğru orantılı bir artış göstermektedir. İnterneti kullanım amaçları 1.öncelikte ödev ve öğrenme, 2.öncelikte oyun oynama, 3 ve 4. öncelikte film, video, TV izleme, müzik dinleme ön plana çıkmıştır.

İnternet günümüzde artan bir şekilde, bireylerin arkadaşları ile iletişime geçtiği, televizyon seyrettiği, müzik dinlediği, dünyadaki diğer insanlarla birlik duygusu hissettiği ve kendini ifade etmesini sağlayan iletişim biçimlerini oluşturduğu üçüncü bir mekan durumuna gelmektedir (White Paper, 2007).

İnternet aracılığıyla insanlar ihtiyaç duyduğu her türlü bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilmekte, dünyada meydana gelen gelişmelerden anında haberdar olabilmekte, eğlenceli ve hoşça vakitler geçirebilmekte, sevdikleriyle ve tanıdıklarıyla sohbet

edebilmekte, bankacılık işlemlerini yerine getirebilmekte ve hatta alışveriş yapabilmektedirler (Balcı ve Bünyamin, 2007).

Poster'a (2007) göre, internet, bir iletişim aracı olmanın ötesinde bir toplumsal mekandır. Bu mekan yeni toplumsal ilişki biçimlerinin yaratılmasında aracıdır. Bu anlamda bilgisayar şebekelerinin, insanın diğer iletişim biçimlerinin yerini almadığı ancak insanın iletişimde bulunabilme mekanlarına bir yenisini eklemiştir (Timisi, 2003).

İnternetin sosyal ilişkiler üzerine etkisi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı yazarlar, internetin yeni ve daha iyi bir iletişim sağladığını iddia ederken, bazı yazarlar da internetin bireyleri topluluk ve ailelerinden uzaklaştırdığını ileri sürmektedirler (Wellman ve diğerleri, 2001). Beck ise internet aracılığıyla iletişimin, duyguların ifadesini ve duygusal mesajların iletilmesini kolaylaştırdığını böylelikle aile ve arkadaşlık bağlarına benzer ilişki sistemini oluşturarak, kullanıcılar arasındaki önemli sosyal bağları geliştirip kuvvetlendirdiğini ifade etmektedir (Beck, 2004). Bazı araştırmacılar internet kullanımının sosyal bağları azalttığı ve sosyal yalnızlığı artırdığına dikkati çekmektedir. (Sanders ve diğerleri, 2000) Bazı araştırmacılar ise internet kullanımının destekleyici sosyal ilişkilerin sürdürülmesi ve oluşturulmasını kolaylaştırabileceğini ileri sürmektedirler (Wellman ve Gulia 1999; Turner ve diğerleri 2001; Shaw ve Grant 2002).

İnternet kullanımının sosyal ilişkiler ve sosyal bağlar üzerindeki etkisi, bireylerin interneti ne amaçla ve nasıl kullandığına bağlı olarak değişebilmektedir. Bireylerin ihtiyaçları farklılıklar gösterebilmektedir. Bu ihtiyaçların ne şekilde giderildiği ve gerçek yaşamla bağlantısı da internet kullanımının etkisini daha açık biçimde ortaya koyabilmektedir (Emindayı, 2013)

Günümüzde bilgisayar teknolojisinde internetin kullanım alanları, kişi sayısı ve dolayısıyla yararları büyük ölçüde artarak kullanılmaktadır. Birçok ülke bilgisayar ve interneti insanların iş, eğitim ve günlük yaşamlarında kullanımını yaygınlaştırmak için yatırım ve girişimlerde bulunmaktadırlar (Keser, 2005).

Twenge (2009), internetten bahsederken internet dünyasında hiçbir yetkili yok, bilgi akışı serbest, herkes yazılanlara ulaşabilir ve doğru olsun ya da olmasın istediğini yazabilir. Televizyonun pasifliğine karşın, insanlar bilgisayar başında etkileşime geçmektedir.

Bilgi çağının en önemli iletişim aracı olarak kabul edilen internet sayesinde birçok insan; sanal mağazalardan alışveriş yapmakta, yeni insanlarla tanışıp arkadaşlık kurmakta, ihtiyaç duyulan bir konuda bilgi ve kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmekte veya dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir olayı anında haber alabilmektedir. Bilişim teknolojileri hem kişilerarası iletişimde büyük değişikliklere neden olmuş hem de istenilen bilgiye ulaşma düzeyinde insan hayatında önemli farklılıklar meydana getirmiştir (Çalık ve Çınar, 2009).

Özcan'ın (2004) yılında üniversite öğrencileri arasında internet kullanımının gelen özelliklerini belirlemek ve internet kullanımının öğrencilerin psikososyal durumları ile ilişkisini incelemek amacı ile yaptığı çalışmada, erkeklerin kızlara göre interneti daha etkin kullandığı, öğrencilerin internette gerçekleştirdikleri etkinliklerden; genel bilgi aramak, eğitimle ilgili araştırma yapmak, e-posta kullanmak ve chat yapmak öncelikli etkinlikler olarak belirlenmiştir. Chat yapma ve e-posta kullanım nedenlerinde; kızlarda sosyal amaçlı kullanımın, erkeklerde iş ya da seks amaçlı kullanımın daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre internet kullanmaya başladıktan sonra erkeklerin kendilerini daha güçsüz, çaresiz, kontrol ediliyormuş gibi, verimsiz, yalnız, uykusuz hissettikleri, aile içi ilişkilerde ve okulda sorun yaşadıkları, daha fazla kilo aldıkları, cinsellik ve mastürbasyona ayırdıkları sürede artış yaşadıkları tespit edilmiştir.

1.2.1.Sosyal İletişim Ağları

Barnes (1954) ilk kez “sosyal ağ” terimini “sosyal ağ, bireyler arasındaki rastlantısal tanışmalardan ailevi bağlara kadar uzanan ilişkilerin bir haritasıdır” şeklinde tanımlamıştır. 1964 yılında Simmel ise “Grup İlişkilerinin Ağı (The Web of Group Affiliations) adlı eserinde sosyal ağ kavramını “Grup (ağ) içinde yaklaşan bireyler düzgün ilişkiler üzerine oturan bir sistem oluştururlar, buna göre yeni grupta birey kendisini daha açık olarak anlatabilir” şeklinde açıklamıştır (Onat ve Alıkcı, 2008).

Bilgisayar ortamı iletişim içinde sosyal paylaşım ağlarının başlangıcı olarak tanımlayabileceğimiz sanal toplulukların oluşumu 1990’ların sonuna doğru olmuştur. Wellmann ve çalışma arkadaşları bilgisayarlı iletişimde sosyal ağların bireyleri birbirine bağlama ve coğrafi olarak birbirlerine uzak olan birey ve organizasyonları paylaşılan ilgiler çerçevesinde yakınlaştırma sürecini devam ettirdiği görüşündedirler (aktaran Durmuş ve diğerleri, 2010).

Toplumsal paylaşım ağları, dar anlamıyla dünya genelindeki bilgisayar ağlarını ve kurumsal bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağı olarak tanımlanan, internetin gelişmesiyle bireyleri farklı bireylerle sanal uzamda buluşturan web tabanlı hizmetlerdir. Geniş anlamda ise bireylerin sınırları belli olan bir sistem içerisinde açık veya yarı açık profil oluşturmalarına izin veren, farklı kişilerle bağlantı paylaşımında bulunan kişilerin listesini, bu kişilerin bağlantılı olduğu diğer kişilerin listesini gösteren web tabanlı hizmetler olarak tanımlamaktadır (Boyd ve Ellison, 2007).

Büyükşener’e göre (2009) bireylerin sınırları belirlenmiş bir sistem içinde halka yarı/açık profil oluşturmaya, bağlantıda olduğu diğer kullanıcıların listesini açıkça vermesine, bu diğer kullanıcıların sistemdeki listelenmiş bağlantılarını görmesine ve aralarında gezmesine izin veren web tabanlı hizmetlerin tümüne Sosyal İletişim Ağları denmektedir. Bu ağlara kayıtlı kişilerin yeni insanlarla tanışmaktan öte mevcut çevreleri ile iletişime geçtikleri görülmektedir. Bu ağların omurgası yine ağın kayıtlı kullanıcısı olan arkadaşlarının listesinin de yer aldığı kişi profilleri oluşturur. Sosyal ağlar sayesinde paylaşmak istenilen fikir ya da içerik zaman, mekan, ortama bağlı kalmaksızın, internetin olduğu her an paylaşılabilir.

Çoğu kişi MySpace ve Facebook gibi siteleri arkadaşlarıyla iletişim kurmak için zaman kazandıran bir araç olarak kullanmaktadır. Bu onlara; fotoğraf, parti davetleri ve yaşamları hakkında her gün güncelledikleri bilgileri sergileyerek kendi internet sitelerinin sahibi olma imkanı vermektedir. 2006'da MySpace aylık 90 milyon kullanıcıyla internetteki en sık ziyaret edilen site iken, 2008'e gelindiğinde site 300 milyon üyesi olduğunu duyurmuştur. Yalnızca üniversite öğrencilerine yönelik bir site olarak açılan Facebook, 2006'da kapılarını tüm halka açmıştır, 2008'in eylül ayında ise üye sayısı 100 milyona ulaşmıştır (Twenge ve Campell, 2010).

Genel olarak sosyal ağlar arkadaşlık, akrabalık, ilgiler ve aktiviteler üzerine kuruludur. Ancak sosyal ağ sitelerinin tek işlevi bu değildir. Bu ağlar bireylere, bilgi paylaşma, ilişki kurma ve geliştirme gibi birçok olanak da tanmaktadır (Kwon ve Wen, 2010).

Gönül'e göre (2002) son yıllarda internette geçirilen sürenin artması ile beraber bireye göre değişen internet kullanımı, gelişmeye devam eden iletişim ortamlarının insan üzerindeki etkisinin sorgulanmasına neden olmuştur.

1.2.2.Sosyal Ağların İşlevleri

Günlük yaşamımızda gerçekleşen birçok iletişim biçimi internet aracılığı ile farklı bir boyuta taşınmıştır. Yeni birlikte olma alanları olarak sosyal iletişim ağlarında, beden ve mekândan bağımsız olarak genellikle kelimeler aracılığı ile gerçekleşen iletişim yaşanmaktadır. Bedensel, mekansal ve zamansal sınırlarından bağımsız olarak elektronik bir alan üzerine sanal kimlikler yeniden inşa edilmektedir. Sosyal iletişim ağları, kullanıcılara kendilerini yeniden tanımladıkları ve çeşitli sosyal ilişkilere katıldıkları bir kimlik alanı olarak yapılanmaktadır (Çetin, 2009).

Sosyal ağ siteleri, bireyin hayatına büyük kolaylıklar getirmiştir. Hem olumlu hem de olumsuz yanlardan söz etmek mümkündür. Sosyal ağ siteleri, bireylere sosyalleşme, dünyanın her yerindeki insanlarla interaktif bir iletişim kurabilme, coğrafi ve fiziksel engeller nedeniyle gerçek hayatta girilmesi mümkün olmayan

gruplara girebilme, kendini ifade edebilme, bilgi alabilme ve aynı şekilde bilgileri paylaşabilme gibi büyük kolaylıklar sağlamaktadır (Dede, 2010).

Intel'in Genç Türkiye araştırmasına göre, gençlerin 3'te 2'sinin bilgisayar kullanımının kendilerini daha fazla sosyalleştirdiğini belirtmişler. Gençler, sosyal ağlarda sevdikleri ve çevreleri ile girdikleri iletişimi ve gerçekleştirdikleri paylaşımı, geleneksel biçimde sevdikleriyle aynı mekanlarda geçirdikleri vakitlerdeki sosyalleşmelerinden farksız gördüklerini ifade ederken, interneti hayatlarının merkezine koymaya başladıklarına dikkat çekiyorlar (aktaran Çehreli, 2012).

Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran'ın (2010) yaptığı Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı araştırma sonucuna göre sosyal ağların birçok özelliği ve olanaklarının olması öğretmenlerin eğitim öğretim süreçlerini aktif, yaratıcı, işbirlikli öğrenme ile desteklemelerine, öğrenci-öğrenci, öğrenci-içerik ve öğretmen-öğrenci etkileşimini arttırmada, öğrencilerin araştırma, sorgulama ve problem çözme becerilerini kullanmaları ve geliştirmeleri konusunda destek olmaktadır.

Facebook gibi sosyal ağların fotoğraflar, kişisel bilgiler, yorumlar gibi özellikleri sosyal süreçlerimizi büyük oranda etkiler. Sanal ortamda yeni bir sosyal alan oluşturmamızı sağlar (Amy, Gonzales, Jeffrey, Hancock, 2011).

1.2.3.Türkiye’de Sosyal Ağların Yeri

İnternet üzerindeki sosyal ağ siteleri tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de son yıllarda popüler hale gelmiştir. Büyüksener’e (2009) göre Türkiye’de birçok alanda sosyal ağların varlığı hem son kullanıcı hem de şirketler için önem arz etmektedir. Bu alanların başında Türkiye’ye en uygun model olan arkadaşlık ve çevre edinmek için kullanılan sosyal ağlar ilk sırada yerini almaktadır.

Şener'in (2009), Facebook'un Türkiye'yede kullanımını incelediği araştırmasında kullanıcıların %26.9 Facebook'a günde beş kereden fazla, %26.1'i iki-üç kez, %15.4'ü üç-beş kez, %15'i günde bir kez, %10.7'si haftada birkaç kez, %2.8'i haftada bir, %2'si ayda birkaç kez, %1.2'si ise birkaç ayda bir bağlandıklarını belirtmişlerdir. Kullanıcıların %68.4'ünün günde en az bir kez Facebook'a bağlandıkları göz önüne alınırsa Facebook kullanımının gençlerin gündelik yaşam pratiklerinden birine dönüştüğünü söylemek mümkündür. 13-17 yaş grubundaki kullanıcıların Facebook'a daha sık bağlandıkları görülmektedir.

Türkiye'de Sosyal Ağların yoğunluk sıralamasını şekillendiren en önemli faktörün, Türk insanının internet kullanım alışkanlıkları olduğunu bilmek gerekir. Arkadaşlık ve çevre edinme amacıyla kullanılan Facebook, dünya genelinde kullanıcı sayılarına göre Türkiye Kasım 2012 sıralamasında 31.248.320 üye ile 7.sırada yer almaktadır (aktaran Aygül, 2013).

TUIK (2014) , verilerine göre internet kullanım amaçları arasında sosyal medya ilk sırada yer almıştır. İnternet kullanım amaçları dikkate alındığında, 2014 yılının ilk üç ayında internet kullanan bireylerin %78,8'i sosyal paylaşım sitelerine katılım sağlarken, bunu %74,2 ile online haber, gazete ya da dergi okuma, %67,2 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama, %58,7 ile oyun, müzik, film, görüntü indirme veya oynatma, %53,9 ile e-posta gönderme-alma takip etmiştir.

İnternet ve sosyal medya kullanım istatistikleri 2014' e göre; Türkiye'de internet kullanım oranı, tüm nüfusa oranla %45. Türkiye'de 35 milyonun üzerinde internet kullanıcısı, 36 milyon aktif Facebook hesabı (sahte hesaplar dahil) vardır. Günde ortalama 4.9 saat kişisel bilgisayar hesabından, 2.9 saat mobil cihazlar aracılığı ile internette harcanmaktadır. Türkiye'de en çok kullanılan sosyal medya platformu olan Facebook'u (%93), sırayla Twitter (72), Google+ (70) ve LinkedIn (%33) takip etmiştir (Kemp, 2014).

1.2.4.Ergenler ve Sosyal Ağlar

Ergenlik kritik bir gelişim evresidir. Genelde bu dönemde gençler başkalarının duygusal deneyimlerini anlama kapasitelerini geliştirir ve empati becerilerini öğrenip uygulamaya başlarlar (Small ve Vorgan, 2009).

Ergenler gelişim açısından en yoğun dönemi yaşamakta, kimlik ve kimlik ile ilgili konularla yoğun bir şekilde uğraşmakta ve çeşitli kimlik denemeleri yapmaktadır (Erikson, 1984). Özellikle bu dönemde akranları tarafından kabul ve sosyal onay ön plana çıkmaktadır. Ergenler, internet yoluyla kurdukları iletişimlerle kolaylıkla kabul ve onay elde edebilmektedir. Bu durum günümüzde ergenler arasında internet yoluyla arkadaşlık kurmayı daha popüler hale getirmiştir (Tsai ve Lin, 2003).

Ergenlerin zamanlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri TV, video, cep telefonu vb. eğlence araçlarına yeni dönemde internet ve bilgisayar kullanımındaki artış da eklenmiştir (Gürcan ve Hamarta, 2013). Ergenler ülke sınırlarını hatta il sınırlarını aşmamış olabilirler ancak internet aracılığı ile dünyaya açılabilen, sınır ötesi iletişim ve ilişkiler kurabilmekte, onlarla sanal ortamda ortak paylaşımlar yapabilmektedir (Ögel, 2012).

Ergenler arasında paylaşımda bulunmak, yeni arkadaşlıklar kurmak, mesajlaşmak, sohbet odalarında konuşmak, sosyal ağlarda vakit geçirmek gün geçtikçe artmaktadır. Aksüt ve Batur'un (2007) ergenler üzerinde yaptığı bir araştırmada internetin hangi yönü etkileyicidir? Sorusuna ergenlerin %60'ı istendiği zaman bilgiye ulaşma, %48'i oldukça büyüleyici bir ortam olmasını etkileyici bulmaktadır.

Office of Communications'ın (2008), raporuna göre sosyal ağlara ilişkin yaptığı bir araştırmada bireylerin sosyal ağları öncelikli olarak görüştikleri arkadaşları ile iletişimde olmak, daha sonra eski arkadaşlarını bulmak ve iletişime geçmek, bunun ardından farklı insanlarla iletişime geçerek mesajlaşmak, arkadaşlarının arkadaşlarıyla tanışmak ve yeni arkadaşlıklar kurmak amacıyla kullandığı ifade edilmiştir.

Mazman'ın (2009) yaptığı araştırmada, facebook kullanım amaçlarının; sosyal ilişkileri sürdürme, çalışmalara ilişkin kullanım ve günlük etkinliklerde kullanım gibi 3 başlıkta toplanabileceği ortaya çıkmıştır. Sosyal ilişkileri sürdürmek için kullanım Facebook kullanım amacını %51'lik oranla açıklayan en önemli ve en etkili yapı etkili yapı olarak ortaya çıkmıştır. Bu bulgu Facebook'un eski arkadaşların bulunduğu ve yeni arkadaşlıkların kurulduğu bir sosyal ağ olarak tanımlanması ve bireylerin bu ortama arkadaş davetleri üzerine ya da arkadaşlarını bulmak amaçlı katılmasıyla ilgili olarak görülebilir. Bu sanal yakınlık gerçek hayatta hiç karşılaşmadığımız insanların çeşitli olumsuzluklarını, kaygılarını hoşlanmadığı şeyleri öğrenmeye zaman ayırmamızı ve hiç karşılaşmadığımız bireylere karşı içimizde empati güçlü bir duygu oluşturur.

1.3. İletişim Becerileri

1.3.1. Ergenlerde İletişim

Ergenin kendisiyle kuracağı iletişim, çevresiyle kuracağı iletişimin temelini oluşturur. Ergenin kendi iç dünyasında sağlayacağı iç denge, dış çevreye açılmasına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte kişiler arası çatışmada bireylerin zıt tavırlar içinde olmaları iletişim çatışmalarına neden olmaktadır (Dökmen, 1994). İletişim ortamını aile ya da çevresinde bulamayan ergenler, sanal odalarda iletişim kurma çabasına girmektedirler (Aksüt, Batur ve Avşar, 2006).

Görür'ün (2001) lise öğrencilerinin iletişim becerilerini bazı değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyo-ekonomik düzey ve doğum sırası) incelediği çalışmada, kızların iletişim becerilerini değerlendirmelerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu, yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin iletişim becerilerini daha olumlu değerlendirdikleri ve doğum sırasına göre ortanca çocukların iletişim becerilerini değerlendirmelerinin daha düşük olduğu, son çocukların diğerlerine göre iletişim becerilerini daha olumlu değerlendirdikleri bulunmuştur.

Erözkan ve Yılmaz'ın (2006) üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerine yönelik yaptıkları araştırmada, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok davranışsal düzeyde, kız öğrencilerin ise erkek öğrencilere göre daha çok duygusal düzeyde iletişim becerilerine sahip oldukları bulunmuştur. İletişim becerilerine ilişkin ebeveyn tutumları arasında yapılan karşılaştırmada ebeveynlerinin demokratik tutum sergilediğini düşünen bireylerin daha çok davranışsal düzeyde, ebeveynlerinin otoriter tutum sergilediğini düşünen bireylerin ise daha çok duygusal düzeyde iletişim becerilerine sahip oldukları bulunmuştur.

Karatekin, Sönmez ve Kuş'un (2012) İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi isimli çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerileri üzerinde öğrencilerin yaşadıkları ilin, cinsiyetin, okul öncesi eğitimin, anne-baba eğitim durumunun ve sınıf düzeyinin etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin, Türkçe dersinden aldıkları not, okudukları kitap sayısı, günlük kitap okuma süreleri arttıkça iletişim becerileri artarken günlük televizyon izleme ve bilgisayar kullanma süreleri arttıkça iletişim becerileri azalmaktadır.

1.3.2. Sosyal Ağlar ve İletişim

İletişimin çeşitlenmesi yüz yüze yapılacak görüşmeleri neredeyse artık bitme noktasına getirmiştir. İnternet, iletişimi parmakların ucuna kadar getirmiştir. İletişim, daha kolay bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu yolla, bilgi alışverişi ve diğer iletişim teknolojileri kısa zamanda öğrenme olanağını doğurmuştur. Böylece iletişim de eskiye nazaran daha hızlanmıştır (Aksüt, Batur ve Avşar, 2006).

İnternet, sosyal iletişim ve değerleri farklılaştırmaya başlamıştır. İletişim yüz yüze yapılmadığı için kullanıcı psikolojik bir rahatlık yaşamaktadır. Bu durum, her türlü ideolojik baskı ve toplumsal değerlerden soyutlandığı için birey için doğal bir ortam sağlamıştır (Acun,2005).

İnternetin nimetlerinden biri olan sosyal paylaşım siteleri, bireyler arası iletişimden gruplar arası iletişime, işçilerden işverenlere, seçim kampanyalarından yardım çağrılarına, eski arkadaşlarla iletişim kurmaktan her türlü aktivite için oluşturulan gruplara kadar bireylerin ilgisini ve beklentilerini karşılayabilecek

uygulamaları içerisinde barındıran sanal bir ortam olarak nitelenebilir. Bu ortamın hem olumlu hem de olumsuz etkileri olabileceği konusunda araştırmalar bulunmaktadır (Öztürk ve Akgün, 2012).

Aksüt ve Batur'un (2007) ergenlerle yaptığı bir araştırmada bilgisayar, televizyon ve internet gibi iletişim araçlarının aile ile iletişimi olumlu ya da olumsuz etkileyip etkilemediği sorusuna öncelikle anne ve babalarının kendilerinden çok bu nesnelere zaman ayırdıkları (%70) bu nedenle iletişim çatışmalarının yaşandığı görüşü egemen olmuştur.

Öğrenciler interneti daha çok iletişim kurmak amacıyla kullanmaktadır (Kubey, Lavin ve Barrows, 2001). Beck (2004), "internet aracılığıyla iletişimin duyguların ifadesini ve duygusal mesajların iletilmesini kolaylaştırdığını böylelikle aile içi iletişime benzer şekilde arkadaşlık ilişkileri oluşturarak, kullanıcılar arasındaki önemli sosyal bağları geliştirip kuvvetlendirdiğini ifade etmektedir". Sosyal ağların kullanımı, bireylerin karakteristik özelliklerinden, interneti ne amaçla ve nasıl kullandığına bağlı olarak değişebilmektedir. Dolayısıyla bireylerin sosyal ağları nasıl kullandıkları ve kullanım amaçları, incelenmesi gereken önemli konulardandır.

Sosyal paylaşım siteleri, olumlu ya da olumsuz etkilere sahip olsa da getirmiş olduğu olanaklar sayesinde insanlar arasındaki popülerliği her geçen gün artmaktadır (Öztürk ve Akgün, 2012).

Eroğlu (2011) tarafından Ergenlerde Bağlanma Stilleri, İnternet Sosyal İletişim Ağlarının Kullanımı ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda, ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerileri cinsiyete, yaşa, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna, internet kullanım süresi ve internet kullanım amacına göre anlamlı fark göstermiştir. Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım amacı değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel, davranışsal ve duygusal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve farkı interneti eğitim, bilgi, araştırma, haber amaçlı kullananlar oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım süresi değişkenine göre incelendiğinde, zihinselde ve davranışsaldaki anlamlı fark düşük ortalama ile interneti 0-2 saat kullananlar aleyhine

duygusalda farklılık interneti 0-2 saat arası kullananlar ve 3-6 arasında, 3-6 saat kullananlar lehine gerçekleşmiştir. Zihinselde en yüksek ortalamayı interneti günde 3-6 saat kullananlar, davranışsal ve duygusalda yüksek ortalamayı interneti günde 7 saat ve üzeri kullananlar almıştır.

1.4. Empati

Günümüzde empati denildiğinde akla, Carl Rogers ve onun konuya ilişkin çalışmaları gelir. Psikoterapi alanında empatik iletişim kurma becerisiyle ünlenmiş Rogers'ın adı ile empati kavramı adeta özdeş hala gelmiştir. Rogers'a göre "bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısı ile bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecine empati" denir (Dökmen, 1994).

İnsan ilişkilerinde bireylerin karşısındakini anlama potansiyeli olarak tanımlanabilecek olan empati önemli bir niteliklerdir. Bu özelliği nedeniyle empati kavramı insan ilişkileri ve iletişimin temel kavramlarından biridir ve insan ilişkilerinin önemini anlaşılmasına paralel olarak artan bir şekilde popülerleşmektedir (Kaya ve Siyez, 2010).

Empatik eğilim, bireyin başkalarının yaşantılarını ve duygularını anlama ve hissetme potansiyelidir. Empatik eğilim, bilişsel ve duygusal empati olmak üzere iki boyutta ele alınabilir. Empatinin bilişsel boyutu diğer kişinin duygusunun anlaşılmasına işaret etmektedir. En basit düzeyde karşımızdaki kişinin duygusal durumunu doğru anlama, karmaşık düzeyde karşımızdaki kişinin bakış açısından değerlendirme anlamına gelen bilişsel empati kişilerin sosyal işlevselliğinde etkin rol oynamaktadır. Duygusal empati karşımızdaki kişinin duygusal durumunu hissetme ve ona en uygun tepkiyi verebilmektir (Kaya ve Siyez, 2010).

Günümüzde en yaygın kabul gören görüş empatinin hem duygusal hem de bilişsel öğelerden oluştuğu ve bu öğelerin birbirleri ile etkileşim içerisinde olduğu görüşüdür (aktaran Kaya ve Siyez, 2010).

Bireylerin diğerklerini anlama ve diğerklerinin duygularını hissedebilme becerisi, bireylerin psiko-sosyal uyumunu olumlu yönde etkilerken, empatik eğilimlerin azalması bireyin psiko-sosyal uyumunun bozulması ile ilişkilidir (Kaya ve Siyez, 2010).

1.4.1. Empatik Becerinin Gelişimi

Empatik becerinin nasıl oluştuğı konusunda iki farklı görüş bulunmaktadır. İnsanların eğitim yoluyla empatik eğilim kazandıklarını savunan görüş ve insanların empatik eğilime doğuştan sahip olduklarını savunan görüştür (Kahraman ve Akgün, 2008).

Bebeklerin dünyaya gelmeleri ile birlikte diğerklerinin duygularına ve yüz ifadelerine tepki vermeye başlamaktadırlar. Bu nedenle bebeklerin empati ile ilgili biyolojik bir eğilimle doğmuş olabilecekleri görüşü oldukça yaygındır (Kahraman ve Akgün, 2008).

Gelişimsel olarak yapılan açıklamalarda empatinin oluşumunda erken dönem anne-çocuk ilişkisinin önemi vurgulanmıştır. Empatinin bilişsel, duygusal ve motivasyonel boyutları olmakla beraber ilk olarak duygusal boyutun oluştuğı söylenebilir. Duygusal boyutun gelişmesi bebek anne ilişkisi ile başlar. Bilişsel gelişimle beraber duygusal boyutta da değişim oluşur. Empatinin duygusal ve bilişsel boyutları birbirini tamamlayıcı olarak çalışır (Gülseren, 2001).

Empatik becerilerin hangi dönemden itibaren başladığı net bir şekilde söylenemese de bebeklerin yüz ifadelerine farklı tepkiler verdikleri, mutlu yüz ifadelerine daha çok baktıkları ama kızgın ve ağlayan yüz ifadelerinden rahatsız oldukları gözlenmektedir. Bu tepkiler empatinin habercisi olarak nitelenebilecek tepkilerdir (Kahraman ve Akgün, 2008). 18 ay civarında bebeklerin duygularının çeşitlenmesi, hafızalarının gelişmesi gibi özelliklerle bakıcılarının kendileriyle ilgilenirken ki duygularını doğru olarak algılayabilmeleri ve buna uygun tepki vermeleri gerçek empatik tepkiler olarak nitelenebilir. Ayrıca bu dönemdeki çocukların arkadaşlarını üzgün olduklarında rahatlatmaya çalıştıkları (Kahraman ve Akgün, 2008) göz önüne alındığında bu dönemde de empatik becerilerin varlığından söz edilebilir.

Ahlak gelişimini inceleyen Kohlberg'e göre gelişim evrelerinde rol alma, yani bir başkasına kendisiymiş gibi tepki göstermek ve kendi davranışına da bir başkası gibi tepki verebilmek önemlidir. Kohlberg, bir başkasının yerini alabilme yeteneğinin altı yaşından itibaren gelişmeye başladığını ve bu yeteneğin gelişmesinin ahlaki yargının gelişmesinde önemli olduğunu belirtmektedir (Akkoyun, 1987).

Kişiliğin bir parçası olarak kalıtsal yolla doğuştan getirilen empatik eğilim, uygun çevresel koşulların oluşturulmasıyla geliştirilebilmektedir. Bunun yolu da kişilere empati eğitiminin verilmesidir. Bu yolla bireylerin empati kurma becerilerinin bir ölçüde artacağı, bu gelişmeye paralel olarak bireylerin iletişim çatışmaları ile kaygı düzeylerinde bir miktar azalmanın gözlenebileceği düşünülebilir (Çimer, 1998).

1.4.2. Empatinin Kişilerarası İletişimdeki Yeri

İnsanların sahip olduğu bilgi, beceri ve yeteneklerle sergilediği her türlü davranış ile kişilik özellikleri yaşamını etkilemektedir. Önem taşıyan becerilerden biri de "iletişim becerileridir. Kişilik özelliklerinin iletişim becerileri üzerindeki etkisi bilinen bir gerçektir. Kişilik özellikleriyle birlikte iletişimde ön plana çıktığı düşünülen önemli bir diğer değişken ise empatik eğilimdir. İletişimle yakından ilgili diğer bir kavram da empatidir. İletişimin bir etki-tepki olayı olduğu, bir olay, sorun ya da durum karşısında gerekli cevabın verilmesi, bilgi paylaşımı ve mesaj değiş-tokuşu olduğu düşünülürse, iletişim ile empatinin birlikte sürece dâhil edilmesi insanların daha iyi anlaşmaları, sorunlarını en etkili ve verimli bir şekilde çözüme kavuşturmaları açısından son derece önemli bir çözüm yolu olarak görülmesi kaçınılmaz hale gelir (Rogers, 1983)

Göçet'e (2006) göre empatik olma duygusal anlamda zeki davranışın ana özelliğidir. Dökmen'e (2005) göre empati kavramı günlük yaşamda özellikle de sağlıklı bir iletişim kurmada yadsınamaz öneme sahiptir. İnsanlar kendileriyle empati kurulduğunda anlaşıldıklarını ve kendilerine önem verildiğini hissederler. Diğer insanlar tarafından anlaşılmak ve önem verilmek ise bizi rahatlatır; kendimizi iyi hissederiz. Empati becerisi ve eğilimleri yüksek olan, bu nedenle diğer insanlara

yardım eden kişilerin çevreleri tarafından benimsenmesi ve sevilmesi olasılığı da yüksektir.

Dökmen (1994) empatiyi, empatik eğilim ve empatik beceri olmak üzere iki boyutta ele alarak, iki yönüyle tanımlamıştır. Empatik eğilim bireyin günlük yaşamda empati kurma potansiyelidir. Empatik beceri, bilişsel ve duygusal alanları içermekle birlikte, empatik eğilim daha çok duygusal öğeleri içermektedir. Duyguları anlama, duygusal yaşantılardan etkilenme dolayısı ile yardım etme isteği, empatik eğilimi yüksek olan bireylerde söz konusudur. İçinde bulunduğu yeri ve konumu kavrayan, konumunun gerektirdiği davranışları sosyal etkileşim sonucunda öğrenerek içselleştiren, kendi iç dünyasında hissederek özümseyen birey; aldığı kararlarda ve davranışlarında sorumluluk duygusu ile yüklü olarak hareket edecek ve yanlış yapma oranını azaltacaktır. Bireyi; bilişsel düzeyde empati kurma, yardım için harekete geçirmeyebilir, ancak; duygusal duyarlılığı yani empatik eğilimi varsa, karşısında ki bireyin hissettiklerini hisseder ve anlama-paylaşma davranışı gösterebilir (Çiçek, 2006).

Dökmen (2005) empatik eğilimin iletişim becerileri ile ilişkili olduğu ve empatik durumdaki iyileşmenin iletişimi olumlu etkilediğini ifade etmiştir.

Alkaya'nın (2004) lise öğrencilerinin iletişim ve empati becerilerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelediği araştırmasında; internette sohbet eden lise öğrencilerinin iletişim becerileri puan ortalamalarının, internette sohbet etmeyen öğrencilerden daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Empatik beceri puan ortalamalarında aralarındaki farkın anlamlı olmadığı fakat internette sohbet eden öğrencilerin ortalamalarının, internette sohbet etmeyenlerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca lise öğrencilerinin iletişim becerilerinin zihinsel duygusal ve davranışsal alt boyutları ve genel iletişim becerisi arasında anlamlı ilişki olduğu, fakat empatik beceri ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Kuzu (2008) ile Arifoğlu ve Razi (2011)'nin yaptığı çalışmalarda, hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ile iletişim becerileri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

1.4.3. Sosyal Ağlar ve Empati

Tarih boyunca bireylerin anlaşmasını sağlayan her tür iletişim aracı, her dönemde farklı nesnelere gerçekleşmiştir. İnternet denilen büyüdü dünya insanların mutluluklarını, yalnızlıklarını ve depresyonlarını milyonlarca insana ulaştırarak, hiç bilinmeyen insanlarla duygu ve düşüncelerini paylaşma olanağını tanıyan sanal ortamlar kurulmuştur (Aksüt, Batur ve Avşar, 2006).

Rifkin, insanlığın 20. Yüzyılın endüstriyel devriminden artık çıktığını, aynı yüzyılın fosil ve nükleer enerji bağımlılığının bizi bugünkü çevre kaosuna getirdiğini ve egoist bireyci büyüme modelinin iflas ettiğini, insanlığa yeni bir empatinin hakim olduğunu ifade etmektedir. Rifkin'a göre 2004 tsunamisi ve 2010 Haiti depremi esnasında küresel bir dayanışma ile karşı karşıya kalındı, tüm dünya endişe içerisinde ve aynı zamanda vazgeçilmez bir dayanışma arzusu içerisine girildi. Bugün kolektif bir dram, çevresel bir facia, nükleer bir kaza, her birimizi etkiliyor, diğerlerinin acılarını paylaşıyor, diğerleri ile özdeşleşerek acılarını sahipleniyoruz. Bu olaylar bizi ilgilendiriyor, zira orada başkalarının başına gelenlerin bizi de etkileyeceğini biliyoruz. Bireysel bencillik dönemini aşmış tamamen birbirimize bağımlı, dayanışma içerisinde hissediyoruz (aktaran Ceyhan, 2011)

McLuhan'a göre iletişim şebekeleri ve ağları bundan böyle herkesi mütemediyen birbirine bağlayan bir global köy teşkil etmektedir. Bir yerde dünya elektronik dokusu her birimizin sinir sistemini dışarı vurmakta, duyu alıcılarımızı, dinleme kapasitemizi harekete geçirmektedir (aktaran Ceyhan, 2011)

1.5.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ergenlerde internet sosyal iletişim ağlarının kullanımı ile iletişim becerileri ve empati arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda şu alt problemlere cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internete bağlanma şekli değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internet kullanım amacı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları en çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları ailenin gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
9. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları akademik başarı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
10. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları anne-baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
11. Ergenlerin iletişim becerileri ile empati becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.6.Araştırmanın Önemi

Günümüzde gençler arasında çok yaygın olarak kullanıldığı gözlenen internet, iletişimi parmakların ucuna kadar getirmiştir. İletişim, daha hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Ancak, internetin sosyal ilişkiler üzerine etkisi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır (Wellman ve diğerleri, 2001). Bazı yazarlar, internetin yeni ve daha iyi bir iletişim sağladığını ve internet kullanımının destekleyici sosyal ilişkilerin sürdürülmesi ve oluşturulmasını kolaylaştırabileceğini ileri sürmektedirler (Wellman ve Gulia 1999; Turner ve diğerleri 2001; Shaw ve Grant 2002). Örneğin, Beck (2004), internet aracılığıyla iletişimin, duyguların ifadesini ve duygusal mesajların iletilmesini kolaylaştırdığını böylelikle aile ve arkadaşlık bağlarına benzer ilişki sistemini oluşturarak, kullanıcılar arasındaki önemli sosyal bağları geliştirip kuvvetlendirdiğini ifade etmektedir. Diğer yazarlar ise, internetin bireyleri topluluk ve ailelerinden uzaklaştırdığını ve internet kullanımının sosyal bağları azalttığı ve sosyal yalnızlığı artırdığını ileri sürmektedirler (Sanders ve diğerleri, 2000). Bu araştırma da sosyal ağların kullanım şekillerine göre (internet kullanım süresi, internete bağlanma şekli, internet kullanım amacı, sosyal ağlardaki paylaşım türü, en çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısı), ergenlerin iletişimleri ve iletişimde çok önemli bir boyut olan empatinin farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi planlanmıştır. İnsanların yaşam kalitenin artırılabilmesi için bireylerin empati ve iletişim becerilerinin artırılması gerekir. Bunun koşulu ise empati ve iletişim becerilerini etkileyen değişkenlerin araştırılmasıdır. Bu araştırma özellikle son yıllarda ergenler arasında popülerliği artırıp yaygın olarak kullanılan internet sosyal iletişim ağlarının, iletişim ve empati becerisiyle ilişkisine ışık tutacaktır. Ayrıca ergenlerin, arkadaşlarıyla, anne-babalarıyla, öğretmenleriyle iletişimini ve empatik becerisini, internet sosyal iletişim ağlarıyla daha doğru bir ilişki inşa etmesini geliştirmek için öneriler getirebilecektir.

İnsan sosyal ağlar sayesinde düşüncelerini daha geniş kitlelere duyurma fırsatı bulurken kendini daha geniş çapta ifade eder. Çünkü sosyal ağlarda insanın kendini ifade edebilmesi için gereken her şey elinin altındadır. Farklı imgeler kullanabilir, sözlü ve yazılı öğelere başvurabilir. Sonuç olarak kendini ifade etmek, iletişim kurmak için sosyal ağlar yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu durum bu araştırmanın önemli çıkış noktalarından birisidir.

Yapılan literatür taramasında iletişim becerileri ile empati ve iletişim becerileri ile internet sosyal iletişim ağıları arasındaki ilişkiyi açıklayan çalışmaların sınırlı olduğu, empati ve internet sosyal iletişim ağıları arasındaki ilişkiye sadece lise öğrencilerinin internette sohbet edip etmeme değişkenine göre bakıldığı görülmüştür. Ayrıca bu araştırma ortaokul 8.sınıf öğrencilerine uygulanacak olması ve empati ve iletişim becerilerinin, internet sosyal iletişim ağlarının kullanım amacı, kullanım süresi, paylaşım türü, sosyal ağdaki arkadaş sayısı değişkenleri ile ilişkisini ortaya koyması bakımından da önem taşımaktadır.

2.YÖNTEM

2.1.Örnekleme

Araştırmanın örnekleme Kocaeli ili Başiskele ilçesindeki Meb'e bağlı 8 devlet okulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinden küme örnekleme yöntemi ile seçkisiz olarak belirlenen 228 kız, 210 erkek toplam 438 öğrenciden oluşturulmuştur. Araştırmaya 2013-2014 eğitim-öğretim yılında uygulama günü sınıfta bulunan ve araştırmaya katılmaya gönüllü öğrencilerle yapılmıştır.

Araştırma grubunu oluşturan bireylere ait betimsel veriler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma grubuna ilişkin betimsel veriler.

Faktör	Değişken	F	%
Cinsiyet	Erkek	210	47.9
	Kız	228	52.1
Yaş	13	63	14.4
	14	375	85.6
Evde bilgisayar durumu	Evet	404	92.2
	Hayır	34	7.8
Kendi odanızda internet durumu	Evet	271	61.9
	Hayır	167	38.1
Cep telefonu durumu	Evet	316	72.1
	Hayır	122	27.9
Anne-Baba evlilik durumu	Birlikte	413	94.3
	Ayrı	25	5.7
Anne eğitim durumu	İlkokul	205	46.8
	Ortaokul	107	24.4
	Lise	102	23.3
	Önlisans veya Üniversite	24	5.5
Baba eğitim durumu	İlkokul	117	26.7
	Ortaokul	125	28.5
	Lise	149	34
	Önlisans veya Üniversite	47	10.7
Ailenin aylık geliri	0-999 TL arası	46	10.5
	1000 ile 1999 TL arası	173	39.5
	2000 ile 2999 TL arası	151	34.5
	3000 ile 4999 TL arası	54	12.3
	5000 TL ve üstü	14	3.2

7.Sınıf yılsonu başarı notu	Geçer	42	9.6
	Orta	110	25.1
	İyi	190	43.4
	Pekiyi	96	21.9
8.Sınıf yılsonu başarı notu	Geçer	38	8.7
	Orta	105	24
	İyi	180	41.1
	Pekiyi	115	26.3
İnternete bağlanma şekli	Evdeki bilgisayar	175	40.0
	Cep telefonu	78	17.8
	İnternet Cafe	38	8.7
	Evdeki bilgisayar ve cep telefonu	147	33.6
İnternet Kullanım Süresi	Günde 1 saatten az	176	40.2
	Günde 1-2 saat	149	34
	Günde 3-4 saat	72	16.4
	Günde 5-6 saat	22	5
	Günde 7 saat ve üstü	19	4.3
İnternette bulunma amacı	Eğitim, bilgi edinme, araştırma	152	34.7
	İletişim, tanışma, sohbet	113	25.8
	Oyun, eğlence	96	21.9
	Zaman geçirme	53	12.1
	Diğer	24	5.5
İnternette en çok paylaşım türü	Fotoğraf	164	37.4
	Video	32	7.3
	Müzik	31	7.1
	Güzel söz, şiir, alıntı, yazı	99	22.6
	Haber-duyuru	12	2.7
	Yorum	34	7.8
	Paylaşmıyorum	66	15.1
En çok kullanılan paylaşım sitesi	Facebook	371	84.7
	Twitter	22	5
	Instagram	14	3.2
	Whatsapp	5	1.1
	Diğer	12	2.7
	Hiçbiri	14	3.2
Sosyal ağların yaşantınıza etkisi	Olumlu	360	82.2
	Olumsuz	64	14.6
	Hiçbiri	14	3.2
En çok zaman geçirdiğiniz sosyal ağdaki arkadaş	Yok	14	3.2
	1-50 arası	30	6.8
	51-100 arası	56	12.8
	101-200 arası	94	21.5
	201-400 arası	119	27.2
	400'den fazla	125	28.5

Araştırmaya katılan ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin %47.9'u erkek, %52.1'i kızdır. Bu öğrencilerin %14.4'ü 13, %85.6'sı 14 yaşındadır. Öğrencilerin %92.2'sinin evinde bilgisayar bulunurken, %7.8'inin evinde bilgisayar bulunmamaktadır. Öğrencilerin %61.9'unun odasında internet bulunurken,

%38.1'inin odasında internet bulunmamaktadır. Öğrencilerin %72.1'i cep telefonuna sahipken, %27.9'unun cep telefonu bulunmamaktadır. Öğrencilerin %94.3'ünün anne-babası birlikteyken, %5.7'sinin anne-babası ayırdır. Öğrencilerin %46.8'inin annesi ilkokul, %24.4'ünün ortaokul, %23.3'ünün lise, %5.5'inin önlisans veya üniversite mezunudur. Öğrencilerin babalarının % 26.7'si ilkokul, %28.5'i ortaokul, % 34'ü lise, %10.7'si önlisans veya üniversite mezunudur.

Ergenlerin internete bağlanma şekli ile cinsiyetlerine ilişkin betimsel veriler tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ergenlerin internete bağlanma şekli ile cinsiyetlerine ilişkin veriler

		Cinsiyet		
		Erkek	Kız	Toplam
İnternete bağlantı şekli	Evdeki bilgisayar	77 36.7%	98 43.0%	175 40.0%
	Cep telefonu	37 17.6%	41 18.0%	78 17.8%
	İnternet cafe	20 9.5,0%	18 7.9%	38 8.8%
	Evdeki bilgisayar ve Cep telefonu	76 36.2%	71 31.1%	147 33.6%
	Toplam	210 100.0%	228 100.0%	438 100.0%

Tablo 2 incelendiğinde internete evdeki bilgisayardan bağlanan erkeklerin oranı %36.7, kızların oranı %43, cep telefonu ile bağlanan erkeklerin oranı %17.6, kızların oranı %18, internet cafeden bağlanan erkeklerin oranı %9.5, kızların oranı %7.9, evdeki bilgisayar ve cep telefonu ile bağlanan erkelerin oranı %36.2, kızların oranı %31.1'dir.

Ergenlerin internete kullanım süresi ile cinsiyetlerine ilişkin betimsel veriler tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Ergenlerin internet kullanım süresi ile cinsiyetlerine ilişkin veriler

	Cinsiyet		Toplam	
	Erkek	Kız		
İnterneti kullanım süresi	Günde 1 saatten az	77 36.7%	99 43.4%	176 40.2%
	Günde 1-2 saat	81 38.6%	68 29.8%	149 34.0%
	Günde 3-4 saat	29 13.8%	43 18.9%	72 16.4%
	Günde 5-6 saat	13 6.2%	9 3.9%	22 5.0%
	Günde 7 saat ve üstü	10 4.8%	9 3.9%	19 4.3%
	Toplam	210 100.0%	228 100.0%	438 100.0%

Tablo 3 incelendiğinde interneti günde bir saatten az kullanan erkeklerin oranı %36.7, kızların oranı %43.4, interneti günde bir ile iki saat arası kullanan erkeklerin oranı %38.6, kızların oranı %29.8, interneti günde üç ile dört saat arası kullanan erkeklerin oranı %13.8, kızların oranı %18.9, interneti günde beş ile altı saat arası kullanan erkeklerin oranı %6.2, kızların oranı %3.9, interneti günde yedi saat ve üstü kullanan erkeklerin oranı %4.8, kızların oranı %3.9’dur.

Ergenlerin internette bulunma amacı ile cinsiyetlerine ilişkin betimsel veriler tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Ergenlerin internette bulunma amacı ile cinsiyetlerine ilişkin veriler

	Cinsiyet		Toplam	
	Erkek	Kız		
İnternette bulunma amacı	Eğitim, bilgi edinme, araştırma	54 25.7%	98 43.0%	152 34.7%
	İletişim, tanışma, sohbet	43 20.5%	70 30.7%	113 25.8%
	Oyun, eğlence	78 37.1%	18 7.9%	96 21.9%
	Zaman geçirme	22 10.5%	31 13.6%	53 12.1%
	Diğer	13 6.2%	11 4.8%	24 5.5%
	Toplam	210 100.0%	228 100.0%	438 100.0%

Tablo 4 incelendiğinde interneti eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı kullanan erkeklerin oranı %25.7, kızların oranı %43.0, interneti iletişim, tanışma, sohbet amaçlı kullanan erkeklerin oranı %20.5, kızların oranı %30.7, interneti oyun, eğlence amaçlı kullanan erkeklerin oranı %37.1, kızların oranı %7.9, interneti zaman geçirme amaçlı kullanan erkeklerin oranı %10.5, kızların oranı %13.6, interneti diğer amaçlar için kullanan erkeklerin oranı %6.2, kızların oranı %4.8’dir.

Ergenlerin internette en çok paylaşım türü ile cinsiyetlerine ilişkin betimsel veriler tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Ergenlerin internette en çok paylaşım türü ile cinsiyetlerine ilişkin veriler

	Cinsiyet		Toplam	
	Erkek	Kız		
İnternette en çok paylaşım	Fotoğraf	78 37.1%	86 37.7%	164 37.4%
	Video	24 11.4%	8 3.5%	32 7.3%
	Müzik	12 5.7%	19 8.3%	31 7.1%
	Güzel söz, şiir, alıntı yazı	29 13.8%	70 30.7%	99 22.6%
	Haber-duyuru	10 4.8%	2 0.9%	12 2.7%
	Yorum	25 11.9%	9 3.9%	34 7.8%
	Paylaşmıyorum	32 15.2%	34 14.9%	66 15.1%
	Toplam	210 100.0%	228 100.0%	438 100.0%

Tablo 5 incelendiğinde internette fotoğraf paylaşan erkeklerin oranı %37.1, kızların oranı %37.7, video paylaşan erkeklerin oranı %11.4, kızların oranı %3.5, müzik paylaşan erkeklerin oranı %5.7, kızların oranı %8.3, güzel söz, şiir, alıntı yazı paylaşan erkeklerin oranı %13.8, kızların oranı %30.7, haber-duyuru paylaşan erkeklerin oranı %4.8, kızların oranı %0.9, yorum paylaşan erkeklerin oranı %11.9, kızların oranı %3.9, internette paylaşım yapmıyorum diyen erkeklerin oranı %15.2, kızların oranı %14.9’dur.

Ergenlerin en çok kullandığı paylaşım sitesi ile cinsiyetlerine ilişkin betimsel veriler tablo 6’te verilmiştir.

Tablo 6. Ergenlerin en çok kullandıkları paylaşım sitesi ile cinsiyetlerine ilişkin veriler

	Cinsiyet		Toplam	
	Erkek	Kız		
En çok kullandığımız paylaşım sitesi	Facebook	188 89.5%	183 80.3%	371 84.7%
	Twitter	5 2.4%	17 7.5%	22 5.0%
	Instagram	7 3.3%	7 3.1%	14 3.2%
	Whatsapp	3 1.4%	2 0.9%	5 1.1%
	Diğer	3 1.4%	9 3.9%	12 2.7%
	Hiçbiri	4 1.9%	10 4.4%	14 3.2%
	Toplam	210 100.0%	228 100.0%	438 100.0%

Tablo 6 incelendiğinde Facebook’u kullanan erkeklerin oranı %89.5, kızların oranı %80.3, Twitter’ı kullanan erkeklerin oranı %2.4, kızların oranı %7.5, Instagram’ı kullanan erkeklerin oranı %3.3, kızların oranı %3.1 Whatsapp’ı kullanan erkeklerin oranı %1.4, kızların oranı %0.9, diğer paylaşım sitelerini kullanan erkeklerin oranı %1.6, kızların oranı %3.9’dur.

Ergenlerin en çok kullandığı sosyal ağdaki arkadaş sayısı ile cinsiyetlerine ilişkin betimsel veriler tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Ergenlerin en çok kullandıkları sosyal ağdaki arkadaş sayısı ile cinsiyetlerine ilişkin veriler

	Cinsiyet		Toplam	
	Erkek	Kız		
En çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısı	Yok	4 1.9%	10 4.4%	14 3.2%
	1 – 50 arası	14 6.7%	16 7.0%	30 6.8%
	51 - 100 arası	23 11.0%	33 14.5%	56 12.8%
	101- 200 arası	43 20.5%	51 22.4%	94 21.5%
	201- 400 arası	49 23.3%	70 30.7%	119 27.2%
	401'den fazla	77 36.7%	48 21.1%	125 28.5%
	Toplam	210 100.0%	228 100.0%	438 100.0%

Tablo 7 incelendiğinde en çok kullanılan sosyal ağlardaki arkadaş sayısı olmayan erkeklerin oranı %1.9, kızların oranı %4.4, arkadaş sayısı 1-50 arasında olan erkeklerin oranı %6.7, kızların oranı %7.0, arkadaş sayısı 51-100 arasında olan erkeklerin oranı %11.0, kızların oranı %14.5, arkadaş sayısı 101-200 arasında olan erkeklerin oranı %20.5, kızların oranı %22.4, arkadaş sayısı 2001-400 arasında olan erkeklerin oranı %23.3, kızların oranı %30.7, arkadaş sayısı 401 ve daha fazla olan erkeklerin oranı %36.7, kızların oranı %21.1’dir.

Ergenlerin internet kullanım amacı ile internet kullanım süresine ilişkin betimsel veriler tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Ergenlerin internet kullanım amacı ile internet kullanım süresine ilişkin veriler

		İnternette bulunmanın amacı					
		Eğitim, bilgi edinme, araştırma	İletişim, tanışma, sohbet	Oyun, eğlence	Zaman geçirme	Diğer	Total
İnterneti kullanım süresi	Günde 1 saatten az	105	28	19	15	9	176
		59,7%	15,9%	10,8%	8,5%	5,1%	100,0%
Günde 1-2 saat		69,1%	24,8%	19,8%	28,3%	37,5%	40,2%
		24,0%	6,4%	4,3%	3,4%	2,1%	40,2%
		36	41	41	20	11	149
Günde 3-4 saat		24,2%	27,5%	27,5%	13,4%	7,4%	100,0%
		23,7%	36,3%	42,7%	37,7%	45,8%	34,0%
		8,2%	9,4%	9,4%	4,6%	2,5%	34,0%
Günde 5-6 saat		8	23	24	14	3	72
		11,1%	31,9%	33,3%	19,4%	4,2%	100,0%
		5,3%	20,4%	25,0%	26,4%	12,5%	16,4%
Günde 7 saat ve üstü		1,8%	5,3%	5,5%	3,2%	,7%	16,4%
		1	13	6	1	1	22
		4,5%	59,1%	27,3%	4,5%	4,5%	100,0%
Günde 7 saat ve üstü		,7%	11,5%	6,3%	1,9%	4,2%	5,0%
		,2%	3,0%	1,4%	,2%	,2%	5,0%
		2	8	6	3	0	19
Total		10,5%	42,1%	31,6%	15,8%	,0%	100,0%
		1,3%	7,1%	6,3%	5,7%	,0%	4,3%
		,5%	1,8%	1,4%	,7%	,0%	4,3%
Total		152	113	96	53	24	438
		34,7%	25,8%	21,9%	12,1%	5,5%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Total		34,7%	25,8%	21,9%	12,1%	5,5%	100,0%

Tablo 8 incelendiğinde interneti günde 1 saatten az kullananların %59.7’si eğitim, bilgi edinme ve araştırma amaçlı, interneti günde 1-2 saat kullananların %27.5 iletişim tanışma ve sohbet amaçlı, interneti günde 3-4 saat kullananların %33.3’ünün oyun, eğlence amaçlı, günde 5-6 saat kullananların % 59.1’i iletişim tanışma ve sohbet, interneti günde 7 saat ve üstü kullananların % 42.2’i iletişim tanışma sohbet amaçlı kullanmaktadır. Ayrıca interneti günde 7 saat ve üstü kullananların %73.7’si interneti oyun ve iletişim amaçlı kullanmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinde internet sosyal iletişim ağlarının kullanımı ile iletişim becerileri ve empati arasındaki ilişkiyi araştırmak üzere, öğrencilere üç temel bölümden oluşan bir anket uygulanmıştır.

Öğrencilerin demografik özelliklerini ve internet kullanımını araştırmak üzere Kişisel Bilgi Formu, öğrencilerin empati becerilerini iletişim becerilerini araştırmak üzere İletişim Becerileri Envanteri ve öğrencilerin empati becerilerini araştırmak üzere Empatik Eğilim Ölçeği kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, örnekleme oluşturan öğrenciler hakkında yaş, cinsiyet, bilgisayar, internet, cep telefonu, internet iletişim ağlarının kullanım süresi ve amacı, sosyal ağlarda paylaşım türü, sosyal ağlardaki arkadaş sayısı, ailenin gelir durumunu, anne-babanın eğitim durumu ve akademik başarıyı içeren soru ifadelerinden oluşmaktadır.

2.2.2. İletişim Becerileri Envanteri (İBE)

Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri bireylerin kişilerarası ilişkilerde sahip oldukları iletişim beceri düzeylerini belirlemek için 45 maddeden oluşan bir ölçektir. Bu ölçek, iletişim becerileri düzeyini; davranışsal, bilişsel ve duygusal boyutları açısından değerlendirmektedir. Her boyutu ölçen 15 madde vardır. Likert tipi bir ölçektir. Derecelendirme şu şekildedir; her zaman (5), genellikle (4), bazen (3), nadiren (2), hiçbir zaman (1) anlamına gelmektedir. Ölçeğin genelinden alınabilecek en yüksek puan 225, en düşük puan ise 45'tir. Her alt ölçekten alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan ise 15'tir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça iletişim beceri düzeyi yükselmekte, puanlar düştükçe iletişim beceri düzeyi de düşmektedir. Test yarılama yöntemiyle yapılan güvenilirlik çalışması sonucunda güvenilirlik katsayısı .64, test tekrar test sonucunda güvenilirlik katsayısı .68 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek

amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı ise .72 olarak bulunmuştur. Bu bulgular ölçeğin güvenilirliğinin kullanılabilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Envanterin geçerlik çalışmasıyla ilgili olarak; Korkut (1996b)'un geliştirmiş olduğu "İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Yapılan geçerlik çalışmasında geçerlik kat sayısı .70 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin geçerli sayılabilmesi için yeterli olduğu düşünülmektedir.

2.2.3. Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)

Kaya ve Siyez (2010) tarafında geliştirilen KA-Sİ Çocuk ve Ergenler İçin Empatik Eğilim Ölçeği bireylerin sahip oldukları empatik eğilim düzeylerini ölçmektedir. KA-Sİ Ergen Formu 10'u duygusal, 7'si bilişsel empatiyi ölçmek üzere toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Yanıtlama biçimi "(1) Bana hiç uygun değil, (2) Bana biraz uygun, (3) Bana oldukça uygun ve (4) Bana tamamen uygun" şeklinde dört dereceli bir yapıda düzenlenmiştir. Ölçekte olumsuz madde olmadığı için katılımcı yanıtlarının puan değerleri yanıtlama biçimine paralel olarak toplanmaktadır. Ölçekten duygusal empatiyi ölçen 10 maddeye verilen yanıtların puanlarının toplanmasıyla elde edilen duygusal empati alt boyutu puanı, bilişsel empatiyi ölçen 7 maddeye verilen yanıtların puanlarının toplamı ile elde edilen bilişsel empati alt boyutu puanı ve bu ikisinin toplamı ile elde edilen toplam empatik eğilim puanı olmak üzere üç ayrı puan elde edilmektedir. Duygusal empati alt boyutundan elde edilecek minimum puan $10 \times 1 = 10$, maksimum puan $10 \times 4 = 40$, bilişsel empati alt boyutundan elde edilecek minimum puan $7 \times 1 = 7$, maksimum puan $7 \times 4 = 28$, minimum toplam empatik eğilim puanı $17 \times 1 = 17$, maksimum empatik eğilim puanı ise $17 \times 4 = 68$ 'dir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça empatik eğilim artmakta, düştükçe empatik eğilim azalmaktadır. KA-Sİ Ergen Forumunun iç tutarlılığını gösteren Cronbach Alfa katsayısı ölçeğin tümü için .87, duygusal empati için .82 ve bilişsel alt boyutu için .82 bulunmuştur. Ölçeğin bir hafta arayla 188 öğrenciye uygulanması sonucu elde edilen test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ölçeğin tümü için .75, duygusal empati alt boyutu için .73 ve bilişsel empati alt boyutu için .69 olarak bulunmuştur.

2.3. İşlem

Araştırmaya gerekli izinler alındıktan sonra gönüllü olan öğrencilerin katılımı sağlanmıştır. Katılımcılar araştırma hakkında bilgilendirildikten sonra her öğrenciye kişisel bilgi formu, empatik eğilim ölçeği, ve iletişim becerileri envanteri uygulanmıştır. Grup içi yöntem kullanılmıştır. Sıra etkisini ortadan kaldırmak için örneklem iki gruba ayrılmış, birinci gruba önce empatik eğilim ölçeği sonra iletişim becerileri envanteri uygulanmıştır, ikinci gruba önce iletişim becerileri envanteri sonra empatik eğilim ölçeği uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık 30 dakika sürmektedir.

Bu araştırmanın verileri Spss 18 kullanılarak yapılmıştır. Değişkenler ölçeklere göre incelenirken t testi, tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) ve korelasyon kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda elde edilen değerlerin anlamlı olduğu durumlarda farkın kaynağını belirlemek için de Tukey testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Ergenlerin empati düzeyleri ve iletişim becerileri alt boyutlarına ilişkin puanların; cinsiyet, yaş, akademik başarı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, internet kullanım süresi, internet kullanım amacı ve internet sosyal ağlardaki paylaşım türü ne göre yapılan t-testi, ANOVA ve korelasyon sonuçları bu bölümde verilmiştir.

3.1. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların internet kullanım süresi değişkenine göre Anova sonuçları tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. İnternet kullanım süresi değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin Anova sonuçları

Empati Becerileri	İnternet Kullanım Süresi	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	Günde 1 saatten az	29.61	7.05	176	1.042	.385
	Günde 1-2 saat	29.10	6.46	149		
	Günde 3-4 saat	30.62	6.56	72		
	Günde 5-6 saat	30.63	7.67	22		
	Günde 7 saat ve üstü	27.84	7.32	19		
Bilişsel	Günde 1 saatten az	21.65	4.64	176	2.434	.047
	Günde 1-2 saat	21.42	4.6	149		
	Günde 3-4 saat	22.18	4.28	72		
	Günde 5-6 saat	23.45	3.92	22		
Genel Empati	Günde 7 saat ve üstü	19.31	5.2	19	1.777	.132
	Günde 1 saatten az	51.26	10.59	176		
	Günde 1-2 saat	50.53	9.80	149		
	Günde 3-4 saat	52.8	9.91	72		
	Günde 5-6 saat	54.09	10.45	22		
	Günde 7 saat ve üstü	47.15	11.4	19		

p<.05

Tablo 9 incelendiğinde empati becerileri alt boyutlarından olan bilişselden alınan puanlar açısından internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=2.434, p<.05). Bilişselden alınan puanlar açısından internet kullanım süresi günde 1 saatten az olanların ortalamaları(21.65), günde 1-2 saat kullananların ortalamaları(21.42), günde 3-4 saat kullananların ortalamaları(22.18), günde 5-6 saat kullananların ortalamaları(23.45), günde 7 saat ve üstü kullananların ortalamaları (19.31) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde farkı günde 5-6 saat kullananlar ile 7 saat ve üstü kullananların oluşturduğu görülmüştür.

İletişim becerilerine ilişkin puanların internet kullanım süresi değişkenine göre Anova sonuçları tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. İnternet kullanım süresi değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	İnternet Kullanım Süresi	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	Günde 1 saatten az	59.89	6.92	176	2.999	.018
	Günde 1-2 saat	60.44	6.53	149		
	Günde 3-4 saat	58.77	6.66	72		
	Günde 5-6 saat	60.50	5.41	22		
	Günde 7 saat ve üstü	55.26	7.39	19		
Duygusal	Günde 1 saatten az	55.75	6.47	176	1.935	.104
	Günde 1-2 saat	56.51	6.6	149		
	Günde 3-4 saat	56.18	6.01	72		
	Günde 5-6 saat	59.18	4.8	22		
	Günde 7 saat ve üstü	54.21	7.62	19		
Davranışsal	Günde 1 saatten az	57	6.15	176	1.545	.188
	Günde 1-2 saat	57.22	6.46	149		
	Günde 3-4 saat	57.48	5.99	72		
	Günde 5-6 saat	58.59	6.11	22		
	Günde 7 saat ve üstü	53.94	8.9	19		
Genel İletişim	Günde 1 saatten az	172.86	16.11	176	2.240	.048
	Günde 1-2 saat	174.26	17.18	149		
	Günde 3-4 saat	172.44	15.55	72		
	Günde 5-6 saat	178.27	12.23	22		
	Günde 7 saat ve üstü	163.42	20.06	19		

p<.05

Tablo 10 incelendiğinde genel iletişim becerilerinden alınan puanlar açısından internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=2.240, p<.05). Genel iletişim becerilerinden alınan puanlar açısından internet kullanım süresi günde 1 saatten az olanların ortalamaları(172.86), günde 1-2 saat kullananların ortalamaları(174.26), günde 3-4 saat kullananların ortalamaları(172.44), günde 5-6 saat kullananların ortalamaları(178.27), günde 7 saat ve üstü kullananların ortalamaları (163.42) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde günde farkı günde 1-2 saat kullananlar ile 7 saat ve üstü kullananların oluşturduğu görülmüştür.

3.2. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internete bağlanma şekli değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt probleminde ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların internete bağlanma şekli değişkenine göre Anova sonuçları tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. İnternete bağlanma şekli değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin Anova sonuçları

Empati Becerileri	İnternete Bağlanma Şekli	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	Evdeki bilgisayar	29.48	6.86	175	1.417	.237
	Cep telefonu	29.28	7.14	78		
	İnternet cafe	27.86	5.69	38		
	Evdeki bilgisayar ve Cep telefonu	30.30	6.83	147		
Bilişsel	Evdeki bilgisayar	21.35	4.54	175	4.843	.003
	Cep telefonu	21.29	5.06	78		
	İnternet cafe	19.84	4.51	38		
	Evdeki bilgisayar ve Cep telefonu	22.65	4.23	147		
Genel Empati	Evdeki bilgisayar	50.83	10.44	175	3.113	.026
	Cep telefonu	50.57	10.68	78		
	İnternet cafe	47.71	9.39	38		
	Evdeki bilgisayar ve Cep telefonu	52.96	9.87	147		

p<.05)

Tablo 11 incelendiğinde genel empati becerilerinden alınan puanlar açısından internete bağlanma şekli değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur($F=3.113$, $p<.05$). Genel empati becerilerinden alınan puanlar açısından internete evdeki bilgisayardan bağlananların ortalamaları(50.83), cep telefonu ile bağlananların ortalamaları(50.57), internet kafeden bağlananların ortalamaları(47.71), evdeki bilgisayar ve cep telefonu ile bağlananların ortalamaları(52.96) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde farkı evdeki bilgisayar ve cep telefonu ile bağlananlar ile internet kafeden bağlananların oluşturduğu görülmüştür.

İletişim becerilerine ilişkin puanların internete bağlanma şekli değişkenine göre Anova sonuçları tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. İnternete bağlanma şekli değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	İnternete Bağlanma Şekli	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	Evdeki bilgisayar	59.71	7.28	175	.808	.493
	Cep telefonu	59.60	6.13	78		
	İnternet cafe	58.28	7.09	38		
	Evdeki bilgisayar ve Cep telefonu	60.18	6.35	147		
Duygusal	Evdeki bilgisayar	56.09	6.99	175	3.173	.024
	Cep telefonu	55.15	5.90	78		
	İnternet cafe	54.39	6.52	38		
	Evdeki bilgisayar ve Cep telefonu	57.30	5.87	147		
Davranışsal	Evdeki bilgisayar	56.73	6.56	175	1.877	.133
	Cep telefonu	56.58	6.50	78		
	İnternet cafe	56.84	6.29	38		
	Evdeki bilgisayar ve Cep telefonu	58.23	6.06	147		
Genel iletişim	Evdeki bilgisayar	172.54	18.10	175	2.202	.087
	Cep telefonu	171.34	14.60	78		
	İnternet cafe	169.52	16.69	38		
	Evdeki bilgisayar ve Cep telefonu	175.72	15.21	147		

$p<.05$

Tablo 12 incelendiğinde iletişim becerileri alt boyutlarından olan duygusaldan alınan puanlar açısından internete bağlanma şekline değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur(F=3.173, p<.05). Duygusaldan alınan puanlar açısından internete evdeki bilgisayardan bağlananların ortalamaları(56.09), cep telefonu ile bağlananların ortalamaları(55.15), internet kafeden bağlananların ortalamaları(54.39), evdeki bilgisayar ve cep telefonuyla bağlananların ortalamaları(57.30) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde farklı evdeki bilgisayar ve cep telefonuyla bağlananlar ile internet kafeden bağlananların oluşturduğu görülmüştür.

3.3. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internet kullanım amacı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların internet kullanım amacı değişkenine göre Anova sonuçları tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. İnternet kullanım amacı değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin Anova sonuçları

Empati Becerileri	İnternet Kullanım Amacı	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	Eğitim, bilgi edinme, araştırma	30.88	6.53	152	7.333	.000
	İletişim, tanışma, sohbet	30.73	6.04	113		
	Oyun, eğlence	26.58	6.85	96		
	Zaman geçirme	28.98	7.23	53		
Bilişsel	Diğer	29.25	7.66	24	6.309	.000
	Eğitim, bilgi edinme, araştırma	22.59	4.05	152		
	İletişim, tanışma, sohbet	22.15	4.43	113		
	Oyun, eğlence	19.80	4.88	96		
Genel Empati	Zaman geçirme	21.62	4.5	53	8.542	.000
	Diğer	21.79	5.59	24		
	Eğitim, bilgi edinme, araştırma	53.47	9.48	152		
	İletişim, tanışma, sohbet	52.88	9.36	113		
	Oyun, eğlence	46.38	10.29	96		
	Zaman geçirme	50.6	10.49	53		
	Diğer	50.04	12.64	24		

p<.01

Tablo 13 incelendiğinde genel empati becerilerinden alınan puanlar açısından internete kullanım amacı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur($F=8.542$, $p<.01$). Genel empati becerilerinden alınan puanlar açısından interneti eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı kullananların ortalamaları(53.47), interneti iletişim, tanışma, sohbet amaçlı kullananların ortalamaları(52.88), interneti oyun, eğlence amaçlı kullananların ortalamaları(46.38), interneti zaman geçirme amaçlı kullananların ortalamaları(50.06), interneti diğer amaçlar için kullananların ortalamaları(50.04) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi göre interneti eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı kullananlar ile interneti oyun, eğlence amaçlı kullananlar arasında interneti eğitim, bilgi edinme araştırma amaçlı kullananlar lehine, interneti iletişim, tanışma, sohbet amaçlı kullananlar ile interneti oyun, eğlence amaçlı kullananlar arasında interneti iletişim, tanışma, sohbet amaçlı kullananlar lehine anlamlı fark bulunmuştur.

İletişim becerilerine ilişkin puanların internet kullanım amacı değişkenine göre Anova sonuçları tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. İnternet kullanım amacı değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	İnternet Kullanım Amacı	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	Eğitim, bilgi edinme, araştırma	60.63	6.61	152	2.484	.043
	İletişim, tanışma, sohbet	59.86	6.39	113		
	Oyun, eğlence	57.95	7.24	96		
	Zaman geçirme	59.62	6.8	53		
Duygusal	Diğer	60.66	6.53	24	1.735	.141
	Eğitim, bilgi edinme, araştırma	55.46	5.98	152		
	İletişim, tanışma, sohbet	57.48	6.13	113		
	Oyun, eğlence	55.8	6.87	96		
Davranışsal	Zaman geçirme	56.32	7.47	53	1.376	.241
	Diğer	55.87	6.31	24		
	Eğitim, bilgi edinme, araştırma	57.85	5.7	152		
	İletişim, tanışma, sohbet	57.68	6.27	113		
Genel İletişim	Oyun, eğlence	56.17	7	96	1.399	.233
	Zaman geçirme	56.45	6.94	53		
	Diğer	56.87	6.99	24		
	Eğitim, bilgi edinme, araştırma	173.95	14.32	152		
Genel İletişim	İletişim, tanışma, sohbet	175.03	16.16	113	1.399	.233
	Oyun, eğlence	169.93	18.39	96		
	Zaman geçirme	172.39	19.21	53		
	Diğer	173.41	16.41	24		

p<.05

Tablo 14 incelendiğinde iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden alınan puanlar açısından internet kullanım amacı değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur(F=2.484, p<.05). Zihinselden alınan puanlar açısından interneti eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı kullananların ortalamaları(60.63), interneti iletişim, tanışma, sohbet amaçlı kullananların ortalamaları(59.86), interneti oyun, eğlence amaçlı kullananların ortalamaları(57.95), interneti zaman geçirme amaçlı kullananların ortalamaları(59.62), interneti diğer amaçlar için kullananların ortalamaları(60.66) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

TUKEY testine göre interneti eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı kullananlar ile interneti oyun, eğlence amaçlı kullananlar arasında interneti eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı kullananlar lehine anlamlı fark bulunmuştur.

3.4. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların internet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre Anova sonuçları tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. İnternet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin Anova sonuçları

Empati Becerileri	Sosyal Ağlardaki Paylaşım Türü	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	Fotoğraf	31.48	6.88	164	11.270	.000
	Video	23.40	6.06	32		
	Müzik	28.93	5.29	31		
	Güzel söz, şiir, alıntı, yazı	31.24	4.98	99		
	Haber-uyuru	27.0	6.67	12		
	Yorum	26.23	6.91	34		
	Paylaşmıyorum	27.84	7.22	66		
	Fotoğraf	22.92	4.07	164		
Bilişsel	Video	17.81	4.76	32	11.691	.000
	Müzik	20.68	4.45	31		
	Güzel söz, şiir, alıntı, yazı	22.85	3.61	99		
	Haber-uyuru	20.0	5.48	12		
	Yorum	18.64	4.87	34		
	Paylaşmıyorum	20.69	4.86	66		
	Fotoğraf	54.40	9.81	164		
	Video	41.21	9.74	32		
Genel Empati	Müzik	49.93	9.01	31	14.556	.000
	Güzel söz, şiir, alıntı, yazı	54.10	7.02	99		
	Haber-uyuru	47.0	11.39	12		
	Yorum	44.88	10.90	34		
	Paylaşmıyorum	48.54	10.52	66		
	Fotoğraf	54.40	9.81	164		

p<.01

Tablo 15 incelendiğinde genel empati becerilerinden alınan puanlar açısından internet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur($F=14.556$, $p<.01$). Genel empati becerilerinden alınan puanlar açısından internet sosyal ağlarda fotoğraf paylaşanların ortalamaları(54.40), video paylaşanların ortalamaları(41.21), müzik paylaşanların ortalamaları(49.93), güzel söz, şiir, alıntı, yazı paylaşanların ortalamaları(54.10), haber-duyuru paylaşanların ortalamaları(47), yorum paylaşanların ortalamaları(44.88), paylaşmıyorum diyenlerin ortalamaları(48.54) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testine göre fotoğraf ile video, yorum paylaşanlar ve paylaşmıyorum diyenler arasında fotoğraf paylaşanlar lehine, güzel söz, şiir, alıntı yazı ile video, yorum paylaşanlar ve paylaşmıyorum diyenler arasında güzel söz, şiir, alıntı yazı paylaşanlar lehine, müzik paylaşanlar ile video paylaşanlar arasında müzik paylaşanlar lehine anlamlı fark gözlenmiştir.

İletişim becerilerine ilişkin puanların internet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre Anova sonuçları tablo 16'de verilmiştir.

Tablo 16. İnternet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	Sosyal Ağlardaki Paylaşım Türü	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	Fotoğraf	60.97	6.58	164	2.362	.030
	Video	57.03	7.98	32		
	Müzik	59.25	6.39	31		
	Güzel söz, şiir, alıntı, yazı	59.70	6.53	99		
	Haber-uyuru	57.25	10.53	12		
	Yorum	58.44	6.12	34		
	Paylaşmıyorum	59.30	6.12	66		
	Fotoğraf	57.22	6.85	164		
Duygusal	Video	56.00	6.55	32	1.269	.270
	Müzik	56.19	6.03	31		
	Güzel söz, şiir, alıntı, yazı	55.62	5.87	99		
	Haber-uyuru	55.08	6.72	12		
	Yorum	55.35	7.11	34		
	Paylaşmıyorum	55.16	5.89	66		
	Fotoğraf	58.12	6.60	164		
	Video	55.81	7.35	32		
Davranışsal	Müzik	57.64	6.37	31	1.338	.239
	Güzel söz, şiir, alıntı, yazı	56.83	5.60	99		
	Haber-uyuru	54.83	8.82	12		
	Yorum	56.20	6.92	34		
	Paylaşmıyorum	56.96	5.52	66		
	Fotoğraf	176.32	17.31	164		
	Video	168.84	18.77	32		
	Müzik	173.09	16.42	31		
Genel İletişim	Güzel söz, şiir, alıntı, yazı	172.17	14.96	99	2.047	.058
	Haber-uyuru	167.16	23.15	12		
	Yorum	170.00	16.63	34		
	Paylaşmıyorum	171.43	13.11	66		
	Fotoğraf	176.32	17.31	164		

p<.05

Tablo 16 incelendiğinde iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden alınan puanlar açısından internet sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=2.362, p<.05). Zihinselden alınan puanlar açısından

internet sosyal ağlarda fotoğraf paylaşanların ortalamaları(60.97), video paylaşanların ortalamaları(57.03), müzik paylaşanların ortalamaları(59.25), güzel söz, şiir, alıntı, yazı paylaşanların ortalamaları(59.70), haber-duyuru paylaşanların ortalamaları(57.25), yorum paylaşanların ortalamaları(58.44), paylaşmıyorum diyenlerin ortalamaları(59.30) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde fotoğraf paylaşanlar ile video paylaşanlar arasında fotoğraf paylaşanlar lehine farkın anlamlı olduğu görülmüştür.

3.5. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları en çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların en çok kullanılan sosyal paylaşım sitesindeki arkadaş sayısına göre ANOVA sonuçları tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. En çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısına göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları.

Empati Becerileri	En çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısı	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	Yok	28.21	6.94	14	.702	.622
	1-50 arası	28.86	6.25	30		
	51-100 arası	29.10	6.30	56		
	101-200 arası	29.32	7.36	94		
	201-400 arası	30.50	6.24	119		
	400’den fazla	29.43	7.29	125		
Bilişsel	Yok	19.92	4.90	14	2.611	.024
	1-50 arası	20.46	4.04	30		
	51-100 arası	20.85	4.12	56		
	101-200 arası	21.06	5.11	94		
	201-400 arası	22.04	4.53	119		
	400’den fazla	22.55	4.38	125		
Genel Empati	Yok	48.14	11.38	14	1.278	.272
	1-50 arası	49.33	9.25	30		
	51-100 arası	49.96	8.85	56		
	101-200 arası	50.39	11.22	94		
	201-400 arası	52.54	9.85	119		
	400’den fazla	51.98	10.59	125		

p<.05

Tablo 17 incelendiğinde empati becerileri alt boyutundan olan bilişselden alınan puanlar açısından en çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur($F=2.611$, $p<.05$). Bilişselden alınana puanlar açısından arkadaş sayısı olmayanların ortalamaları(19.92), 1-50 arasında arkadaşı olanların ortalamaları(20.46), 51-100 arası arkadaşı olanların ortalamaları(20.85), 101-200 arası arkadaşı olanların ortalamaları(21.06), 201-400 arası arkadaşı olanların ortalamaları(22.04), 400'den fazla arkadaşı olanların ortalamaları(22.55) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

İletişim becerilerine ilişkin puanların en çok kullanılan sosyal paylaşım sitesindeki arkadaş sayısına göre ANOVA sonuçları tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. En çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısına göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin ANOVA sonuçları

İletişim Becerileri	En çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısı	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	Yok	60.92	4.21	14	2.297	.044
	1-50 arası	57.80	8.47	30		
	51-100 arası	57.60	7.03	56		
	101-200 arası	59.53	6.88	94		
	201-400 arası	60.49	6.26	119		
	400'den fazla	60.42	6.60	125		
Duygusal	Yok	55.57	6.84	14	2.301	.044
	1-50 arası	54.16	6.56	30		
	51-100 arası	54.39	6.08	56		
	101-200 arası	56.28	6.18	94		
	201-400 arası	56.34	5.81	119		
	400'den fazla	57.32	7.12	125		
Davranışsal	Yok	58.00	5.30	14	3.245	.007
	1-50 arası	55.50	6.32	30		
	51-100 arası	54.92	7.27	56		
	101-200 arası	56.60	5.66	94		
	201-400 arası	58.34	6.19	119		
	400'den fazla	57.96	6.49	125		
Genel İletişim	Yok	174.50	12.42	14	3.401	.005
	1-50 arası	167.46	17.66	30		
	51-100 arası	166.92	16.67	56		
	101-200 arası	172.42	15.69	94		
	201-400 arası	175.18	14.86	119		
	400'den fazla	175.70	17.84	125		

$p<.01$

Tablo 18 incelendiğinde iletişim becerilerinden alınan puanlar açısından en çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısı değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur($F=3.401$, $p<.01$). İletişim becerilerinden alınan puanlar açısından arkadaş sayısı olmayanların ortalamaları(174.50), 1-50 arasında arkadaşı olanların ortalamaları(167.46), 51-100 arası arkadaşı olanların ortalamaları(166.92), 101-200 arası arkadaşı olanların ortalamaları(172.42), 201-400 arası arkadaşı olanların ortalamaları(175.18), 400'den fazla arkadaşı olanların ortalamaları(175.70) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde arkadaş sayısı 201-400 arası olanlar ve 400'den fazla olanlar ile arkadaş sayısı 50-100 arası olanlar arasında arkadaş sayısı 201-400 ve 400'den fazla olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur.

3.6. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. Cinsiyete değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin t testi sonuçları

Empati Becerileri	Cinsiyet	\bar{X}	SS	N	T	P
Duygusal	Erkek	26.69	6.48	210	-9.305	.000
	Kız	32.24	6	228		
Bilişsel	Erkek	20.22	4.85	210	-6.499	.000
	Kız	22.96	3.92	228		
Genel Empati	Erkek	46,91	10.04	210	-9.192	.000
	Kız	55.2	8.81	228		

$p<.01$

Tablo 19 incelendiğinde, empati puanları açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur($t=9.192$, $p<.01$). Genel empati puanları açısından kızların ortalamaları (55.2), erkeklerin ortalamalarından (46.91) daha yüksek olup fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Empati becerileri alt boyutlarından duygusaldan alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur($t=9.305$, $p<.01$). Duygusaldan alınan puanlar açısından kızların puan ortalamaları (32.24), erkeklerin ortalamalarından (26.69) daha yüksek olup fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Empati becerileri alt boyutlarından bilişselden alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur($t=6.499$, $p<.01$). Duygusaldan alınan puanlar açısından kızların puan ortalamaları (22.96), erkeklerin ortalamalarından (20.22) daha yüksek olup fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

İletişim berilerine ilişkin puanların cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Cinsiyete değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin t testi sonuçları

İletişim Becerileri	Cinsiyet	\bar{X}	SS	N	T	P
Zihinsel	Erkek	59.05	7.27	210	-2.014	.045
	Kız	60.35	6.21	228		
Duygusal	Erkek	56.3	7.01	210	.350	.726
	Kız	56.08	5.9	228		
Davranışsal	Erkek	56.49	7.21	210	-2.302	.022
	Kız	57.89	5.44	228		
Genel İletişim	Erkek	171.84	18.84	210	-1.573	.116
	Kız	174.32	13.99	228		

$p<.05$

Tablo 20 incelendiğinde iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur($t= 2.014$, $p<.05$). Zihinselden alınan puanlar açısından kızların ortalamaları (60.35), erkeklerin ortalamalarından (59.05) daha yüksek olup fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan davranışsaldan alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur($t= 2.302$, $p<.05$). Davranışsaldan alınan puanlar açısından kızların ortalamaları (57.89), erkeklerin ortalamalarından (56.49) daha yüksek olup fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

3.7. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların yaş değişkenine göre t testi sonuçları tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Yaş değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin t testi sonuçları

Empati Becerileri	Yaş	\bar{X}	SS	N	T	P
Duygusal	13	30.58	6.22	63	1.262	.207
	14	29.41	6.91	375		
Bilişsel	13	22.33	4.17	63	1.275	.203
	14	21.53	4.65	375		
Genel Empati	13	52.92	9.32	63	1.409	.160
	14	50.94	10.42	375		

$p>.05$

Tablo 21 incelendiğinde empati becerilerinden alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark bulunmamıştır($t=1.409$, $p>.05$).

İletişim becerilerine ilişkin puanların yaş değişkenine göre t testi sonuçları tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Yaş değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin t testi sonuçları

İletişim Becerileri	Yaş	\bar{X}	SS	N	T	P
Zihinsel	13	61.53	6,54	63	2.308	.021
	14	59.42	6,76	375		
Duygusal	13	56.12	6.06	63	-.080	.936
	14	56.19	6.52	375		
Davranışsal	13	57.90	5.33	63	.920	.353
	14	57.10	6.54	375		
Genel İletişim	13	175,57	14.65	63	1.266	.206
	14	172.72	16.80	375		

p<.05

Tablo 22 incelendiğinde iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark bulunmuştur($t=2.308$, $p<.05$). Zihinselden alınan puanlar açısından 13 yaşında olanların ortalamaları(61.53), 14 yaşında olanların ortalamalarından (59.42) daha yüksek olup fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

3.8. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları ailenin gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların ailenin gelir durumu değişkenine göre Anova sonuçları tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Ailenin gelir durumu değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin Anova sonuçları

Empati Becerileri	Ailenin Aylık Geliri	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	0 ile 999 TL arası	26.71	6.31	46	2.737	.028
	1000 ile 1999 TL arası	29.76	7.03	173		
	2000 ile 2999 TL arası	29.81	6.79	151		
	3000 ile 4999 TL arası	30.96	6.04	54		
	5000 TL ve üstü	28.85	7.41	14		
Bilişsel	0 ile 999 TL arası	19.36	4.53	46	3.936	.004
	1000 ile 1999 TL arası	21.65	4.58	173		
	2000 ile 2999 TL arası	22.06	4.61	151		
	3000 ile 4999 TL arası	22.61	3.88	54		
	5000 TL ve üstü	20.85	5.53	14		
Genel Empati	0 ile 999 TL arası	46.08	9.70	46	3.920	.004
	1000 ile 1999 TL arası	51.42	10.53	173		
	2000 ile 2999 TL arası	51.88	10.09	151		
	3000 ile 4999 TL arası	53.57	8.67	54		
	5000 TL ve üstü	49.71	12.56	14		

p<.01

Tablo 23 incelendiğinde genel empati becerilerinden alınan puanlar açısından ailenin aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=3.920, p<.01). Genel empati becerilerinden alınan puanlar açısından aylık geliri 0 ile 999 TL arasında olanların ortalamaları(46.08), 1000 ile 1999 TL arasında olanların ortalamaları(51.42), 2000 ile 2999 TL arasında olanların ortalamaları(51.88), 3000 ile 4999 TL arasında olanların ortalamaları(53.57), 5000 TL ve üstü olanların ortalamaları(49.71), arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

TUKEY testine göre aylık geliri 0-999 TL arası olanlar ile aylık geliri 1000-1999 TL, 2000-2999 TL, 3000-4999 TL olanlar arasında 0-999 TL aleyhine fark anlamlı bulunmuştur.

İletişim becerilerine ilişkin puanların ailenin gelir durumu değişkenine göre Anova sonuçları tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24. Ailenin gelir durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	Ailenin Aylık Durumu	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	0 ile 999 TL arası	56.50	7.29	46	4.954	.001
	1000 ile 1999 TL arası	60.32	6.83	173		
	2000 ile 2999 TL arası	60.73	6.24	151		
	3000 ile 4999 TL arası	57.92	5.98	54		
	5000 TL ve üstü	59.07	8.70	14		
Duygusal	0 ile 999 TL arası	54.78	6.81	46	1.412	.229
	1000 ile 1999 TL arası	56.10	6.60	173		
	2000 ile 2999 TL arası	56.52	6.23	151		
	3000 ile 4999 TL arası	55.94	6.15	54		
	5000 TL ve üstü	59.14	6.61	14		
Davranışsal	0 ile 999 TL arası	55.47	6.87	46	1.994	.095
	1000 ile 1999 TL arası	57.28	6.48	173		
	2000 ile 2999 TL arası	58.08	6.23	151		
	3000 ile 4999 TL arası	56.09	5.26	54		
	5000 TL ve üstü	57.07	8.23	14		
Genel İletişim	0 ile 999 TL arası	166.76	17.72	46	3.052	.017
	1000 ile 1999 TL arası	173.71	16.93	173		
	2000 ile 2999 TL arası	175.34	15.64	151		
	3000 ile 4999 TL arası	169.96	13.71	54		
	5000 TL ve üstü	175.28	21.39	14		

p<.05

Tablo 24 incelendiğinde iletişim becerilerinden alınan puanlar açısından ailenin aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=3.052, p<.05). İletişim becerilerinden alınan puanlar açısından aylık geliri 0 ile 999 TL arasında olanların ortalamaları(166.76), 1000 ile 1999 TL arasında olanların

ortalamları(173.71), 2000 ile 2999 TL arasında olanların ortalamları(175.34), 3000 ile 4999 TL arasında olanların ortalamları(169.96), 5000 TL ve üstü olanların ortalamları(175.28), arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde farkın aylık geliri 0 ile 999 TL ile 2000 ile 2999 TL arasında olduğu ve farkın aylık geliri 2000 ile 2999 TL olanların lehine olduğu görülmüştür.

3.9. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları akademik başarı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların 7.sınıf akademik başarı değişkenine göre Anova sonuçları tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25. 7.sınıf akademik başarı değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin Anova sonuçları

Empati Becerileri	7.Sınıf Yılsonu Not Ortalaması	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	Geçer	26.80	6.87	42	5.450	.001
	Orta	28.72	6.94	110		
	İyi	29.75	6.76	190		
	Pekiyi	31.43	6.31	96		
Bilişsel	Geçer	18.92	5.38	42	10.125	.000
	Orta	20.85	4.87	110		
	İyi	21.97	4.18	190		
	Pekiyi	23.10	4.02	96		
Genel Empati	Geçer	45.73	10.88	42	8.850	.000
	Orta	49.58	10.93	110		
	İyi	51.73	9.70	190		
	Pekiyi	54.54	9.08	96		

p<.01

Tablo 25 incelendiğinde empati becerilerinden alınan puanlar açısından 7.sınıf akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=8.850, p<.01). Empati becerilerinden alınan puanlar açısından 7.sınıf akademik başarı

geçer olanların ortalamaları(45.73), orta olanların ortalamaları(49.58), iyi olanların ortalamaları(51.73), pekiyi olanların ortalamaları(54.54) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testine göre 7.sınıf akademik başarısı pekiyi olanlar ile akademik başarısı geçer ve orta olanlar arasında akademik başarısı pekiyi olanların lehine, akademik başarısı iyi olanlar ile geçer olanlar arasında akademik başarısı iyi olanlar lehine anlamlı fark görülmüştür.

Empati becerilerine ilişkin puanların 8.sınıf akademik başarı değişkenine göre Anova sonuçları tablo 2'da verilmiştir.

Tablo 26. 8.sınıf akademik başarı değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin Anova sonuçları

Empati Becerileri	8.Sınıf Yılsonu Not Ortalaması	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	Geçer	27.31	6.51	38	5.853	.001
	Orta	28.60	6.99	105		
	İyi	29.31	7.05	180		
	Pekiyi	31.63	5.92	115		
Bilişsel	Geçer	18.65	5.47	38	9.385	.000
	Orta	21.16	4.71	105		
	İyi	21.73	4.40	180		
	Pekiyi	22.95	3.95	115		
Genel Empati	Geçer	45.97	11.25	38	8.542	.000
	Orta	49.77	10.34	105		
	İyi	51.05	10.35	180		
	Pekiyi	54.59	8.71	115		

p<.01

Tablo 26 incelendiğinde empati becerilerinden alınan puanlar açısından 8.sınıf akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=8.542, p<.01). Empati becerilerinden alınan puanlar açısından 8.sınıf akademik başarısı geçer olanların ortalamaları(45.97), orta olanların ortalamaları(49.77), iyi olanların ortalamaları(51.05), pekiyi olanların ortalamaları(54.59) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testine göre 8.sınıf akademik başarısı pekiyi

olanlar ile akademik başarısı geçer, orta ve iyi olanlar arasında akademik başarısı pekiyi olanların lehine, akademik başarısı iyi olanlar ile geçer olanlar arasında akademik başarısı iyi olanlar lehine anlamlı fark görülmüştür.

İletişim becerilerine ilişkin puanların 7.sınıf akademik başarı değişkenine göre Anova sonuçları tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27. 7.sınıf akademik başarı değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	7.Sınıf Yılsonu Not Ortalaması	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	Geçer	56.45	7.98	42	5.847	.001
	Orta	59.49	7.03	110		
	İyi	59.66	6.81	190		
	Pekiyi	61.55	5.09	96		
Duygusal	Geçer	54.45	6.39	42	1.461	.224
	Orta	55.92	7.19	110		
	İyi	56.39	6.30	190		
	Pekiyi	56.83	5.81	96		
Davranışsal	Geçer	55.04	7.48	42	2.733	.043
	Orta	56.62	7.29	110		
	İyi	57.64	6.11	190		
	Pekiyi	58.01	4.98	96		
Genel iletişim	Geçer	165.95	19.76	42	4.217	.006
	Orta	172.04	19.34	110		
	İyi	173.70	15.28	190		
	Pekiyi	176.39	12.58	96		

p<.01

Tablo 27 incelendiğinde iletişim becerilerinden alınan puanlar açısından 7.sınıf akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=4.217, p<.01). İletişim becerilerinden alınan puanlar açısından 7.sınıf akademik başarısı geçer olanların ortalamaları(165.95), orta olanların ortalamaları(172.04), iyi olanların ortalamaları(173.70), pekiyi olanların ortalamaları(176.39) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testine göre 7.sınıf akademik

başarısı pekiyi ve iyi olanlar ile akademik başarısı geçer olanlar arasında akademik başarısı pekiyi ve iyi olanların lehine anlamlı fark görülmüştür.

İletişim becerilerine ilişkin puanların 8.sınıf akademik başarı değişkenine göre Anova sonuçları tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. 8.sınıf akademik başarı değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	8.Sınıf Yılsonu Not Ortalaması	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	Geçer	56.63	6.71	38	4.407	.005
	Orta	59.61	7.90	105		
	İyi	59.56	6.57	180		
	Pekiyi	61.11	5.57	115		
Duygusal	Geçer	53.47	6.51	38	2.547	.055
	Orta	56.65	7.33	105		
	İyi	56.3	6.20	180		
	Pekiyi	56.47	5.82	115		
Davranışsal	Geçer	55.84	7.79	38	.808	.490
	Orta	57.04	7.46	105		
	İyi	57.33	6.14	180		
	Pekiyi	57.65	5.10	115		
Genel iletişim	Geçer	165.94	19.28	38	3.069	.028
	Orta	173.32	20.11	105		
	İyi	173.19	15.14	180		
	Pekiyi	175.24	13.26	115		

p<.01

Tablo 28 incelendiğinde iletişim becerilerinden alınan puanlar açısından 8.sınıf akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=4.217, p<.01). İletişim becerilerinden alınan puanlar açısından 8.sınıf akademik başarısı geçer olanların ortalamaları(165.94), orta olanların ortalamaları(173.32), iyi olanların ortalamaları(173.19), pekiyi olanların ortalamaları(175.24) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testine göre 8.sınıf akademik

başarısı pekiyi olanlar ile akademik başarısı geçer olanlar arasında akademik başarısı pekiyi olanlar lehine anlamlı fark görülmüştür.

3.10. Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları anne-baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt probleminde ilişkin bulgular.

Empati becerilerine ilişkin puanların anne eğitim durumu değişkenine göre Anova sonuçları tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29. Anne eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin Anova sonuçları

Empati Becerileri	Anne Eğitim Durumu	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	İlkokul	28.59	6.81	205	3.728	.011
	Ortaokul	29.88	6.68	107		
	Lise	30.57	6.79	102		
	Önlisans veya üniversite	32.45	6.50	24		
Bilişsel	İlkokul	21.00	4.48	205	4.139	.007
	Ortaokul	21.72	4.48	107		
	Lise	22.33	4.74	102		
	Önlisans veya üniversite	23.91	4.51	24		
Genel Empati	İlkokul	49.59	10.24	205	4.808	.003
	Ortaokul	51.61	9.87	107		
	Lise	52.91	10.21	102		
	Önlisans veya üniversite	56.37	10.32	24		

p<.01

Tablo 29 incelendiğinde empati becerilerinden alınan puanlar açısından anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur($F=4.808$, $p<.01$). Empati becerilerinden alınan puanlar açısından annesi ilkokul mezunu olanların ortalamaları(49.59), annesi ortaokul mezunu olanların ortalamaları(51.61), annesi lise mezunu olanların ortalamaları(52.91), annesi önlisans veya üniversite mezunu olanların ortalamaları(56.37)’dir.

Empati becerilerine ilişkin puanların baba eğitim durumu değişkenine göre Anova sonuçları tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30. Baba eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin empati becerilerine ilişkin Anova sonuçları

Empati Becerileri	Baba Eğitim Durumu	\bar{X}	SS	N	F	P
Duygusal	İlkokul	29.35	6.62	117	.836	.474
	Ortaokul	28.93	7.13	125		
	Lise	30.09	6.99	149		
	Önlisans veya üniversite	30.23	5.96	47		
Bilişsel	İlkokul	21.35	4.56	117	.925	.429
	Ortaokul	21.29	4.69	125		
	Lise	22.07	4.35	149		
	Önlisans veya üniversite	22.0	5.20	47		
Genel Empati	İlkokul	50.70	9.94	117	1.054	.368
	Ortaokul	50.23	10.94	125		
	Lise	52.16	9.95	149		
	Önlisans veya üniversite	52.23	10.39	47		

p>.05

Tablo 30 incelendiğinde empati becerilerinden alınan puanlar açısından baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı fark bulunmamıştır ($F=1.054$, $p>.05$).

İletişim becerilerine ilişkin puanların anne eğitim durumu değişkenine göre Anova sonuçları tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. Anne eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	Anne Eğitim Durumu	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	İlkokul	58.80	6.84	205	3.477	.016
	Ortaokul	60.30	6.95	107		
	Lise	60.24	6.07	102		
	Önlisans veya üniversite	62.83	6.96	24		
Duygusal	İlkokul	55.16	6.13	205	4.081	.007
	Ortaokul	57.42	7.10	107		
	Lise	56.42	6.11	102		
	Önlisans veya üniversite	58.37	6.24	24		
Davranışsal	İlkokul	55.98	6.33	205	5.937	.001
	Ortaokul	57.90	6.70	107		
	Lise	58.26	6.08	102		
	Önlisans veya üniversite	60.29	4.47	17		
Genel İletişim	İlkokul	169.95	15.92	205	6.011	.001
	Ortaokul	175.64	18.10	107		
	Lise	174.93	15.40	102		
	Önlisans veya üniversite	181.50	13.37	24		

p<.01

Tablo 31 incelendiğinde iletişim becerilerinden alınan puanlar açısından anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur(F=6.011, p<.01). İletişim becerilerinden alınan puanlar açısından anne eğitim durumu ilkokul olanların ortalamaları(169.95), ortaokul olanların ortalamaları(175.64), lise olanların ortalamaları(174.93), önlisans veya üniversite olanların ortalamaları(181.50) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testine incelendiğinde fark annesi önlisans veya üniversite, lise ve ortaokul mezunu olanlar ile ilkokul mezunu olanlar arasında annesi önlisans veya üniversite, lise ve ortaokul mezunu olanlar lehine olduğu görülmüştür.

İletişim becerilerine ilişkin puanların baba eğitim durumu değişkenine göre Anova sonuçları tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. Baba eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	Baba Eğitim Durumu	\bar{X}	SS	N	F	P
Zihinsel	İlkokul	59.98	6.53	117	2.450	0.63
	Ortaokul	58.40	7.32	125		
	Lise	60.29	6.40	149		
	Önlisans veya üniversite	60.82	6.59	47		
Duygusal	İlkokul	55.37	6.26	117	2.205	0.87
	Ortaokul	55.57	6.89	125		
	Lise	57.06	6.13	149		
	Önlisans veya üniversite	57.06	6.49	47		
Davranışsal	İlkokul	56.97	6.74	117	1.668	.173
	Ortaokul	56.44	6.74	125		
	Lise	57.61	5.89	149		
	Önlisans veya üniversite	58.65	5.90	47		
Genel İletişim	İlkokul	172.33	16.29	117	2.526	.057
	Ortaokul	170.41	17.76	125		
	Lise	174.96	15.54	149		
	Önlisans veya üniversite	176.55	15.91	47		

p>.05

Tablo 32 incelendiğinde iletişim becerilerinden alınan puanlar açısından baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı fark bulunmamıştır ($F=2.526$, $p>.05$).

3.11. Ergenlerin iletişim becerileri ile empati becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Alt problemine ilişkin bulgular.

Ergenlerin iletişim becerileri ile empati becerilerine ilişkin Correlation sonuçları tablo 33'te verilmiştir.

Tablo 33. Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin korelasyon sonucu.

	Correlation	N	R	P
Empati	Pearson Correlation	438	.416	.000
İletişim				

p<.01

Tablo 33 incelendiğinde ergenlerin iletişim becerileri ile empati becerileri arasında pozitif yönde orta düzeyde($r=.416$) anlamlı bir ilişki($p<.01$) olduğu bulunmuştur.

4.TARTIŞMA

Bu bölümde ergenlerin empati becerileri ve iletişim becerilerine ilişkin puanların; internet kullanım süresi, internete bağlanma şekli, internet kullanım amacı, sosyal ağlardaki paylaşım türü, en çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısı, cinsiyet, yaş, ailenin gelir durumu anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ile akademik başarıya göre farklılaşıp farklılaşmadığı ve empati ile iletişim becerileri arasında ilişkinin hangi düzeyde olduğuna ilişkin bulgular tartışılmıştır.

4.1. “Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları *internet kullanım süresi* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışılması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım süresi değişkenine göre incelendiğinde empati alt boyutlarından olan bilişselden alınan puanlarda anlamlı fark bulunmuştur. İnterneti 5-6 saat kullanan öğrencilerin bilişsel empati puanları 7 saat ve üstü kullananlara göre anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Şahin’in (2011), ilköğretim öğrencileri ile yaptığı bir araştırmada internet kullanım süresi haftalık 35 ve üstü olanların internet bağımlılığının daha yüksek olduğu görülmüştür. Aşırı internet kullanımı beyin yorgunluğuna sebep olmaktadır. Beyin yorgunluğunda unutkanlık, dikkatsizlik, tahammülsüzlük, çabuk sinirlenme gibi belirtiler ortaya çıkmaktadır. Özellikle tahammülsüzlük, çabuk sinirlenme, gibi durumlar empati becerilerinde düşüşe neden olabilir. Young’un (1996), gerçekleştirdiği bir araştırmada internet bağımlısı olan kişilerin interneti en çok sohbet, oyun ve iletişim amacı ile kullandıkları tespit edilmiştir. Bu da bizim bulgularımızla paralellik göstermektedir. Çalışmanın bulguları 7 saat ve üzerinde internet kullanım süresi olan ergenlerin daha sık oyun ve iletişim amacıyla interneti kullandığını göstermektedir. Uzun süre internet kullanan kişiler daha çok oyun ve iletişim amaçlı internet kullanmakta özellikle şiddet içerikli video oyunları zamanla oyundaki kahramanlar ile oynayan kişinin karakterlerinde özdeşleşmeye neden olmaktadır. Bu durum da empati becerilerinde düşüşe neden olabilmektedir. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü’nün (2008), yaptığı bir araştırmaya göre, aile bireylerinin internet kullanım süresi arttıkça, yaşadıkları psiko-sosyal sorunların arttığı saptanmıştır. İnternet kullanım süresi arttıkça bireylerin psiko-sosyal

sorunlarının artması empati ve iletişim becerilerinde düşüne neden olabilir. Literatürde bu konuyla ilgili doğrudan araştırma bulunmamaktadır.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım süresi değişkenine göre incelendiğinde genel iletişim becerilerinden alınan puanlar açısından anlamlı fark bulunmuştur. İnterneti 5-6 saat kullanan öğrencilerin iletişim beceri puanları 7 saat ve üstü kullananlara göre anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Ayrıca zihinsel alt boyuttan alınan puanlar açısından da anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. İnterneti günde 2 saat ve daha az kullanan öğrencilerin zihinsel iletişim becerileri puanları, interneti günde 7 saat ve üstü kullananlara göre anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Zihinsel iletişim becerilerine sahip insanların somut durumlara ilgilerinin daha yoğun olması beklenir (Eroğlu, 2011). Bu durum zihinsel iletişim becerisi kullanan gençlerin interneti daha az süre kullanmalarını açıklayabilir. Ayrıca uzun süre internet kullanımı beyin yorgunluğuna sebep olmaktadır bu durum da iletişim becerilerinde düşüşe sebep olabilir. Daha az süre internet kullananların, daha fazla süre internet kullananlara kıyasla iletişim becerilerinin daha yüksek olması, ayrıca interneti 5-6 saat kullananların %60'ının interneti iletişim, tanışma ve sohbet amaçlı kullanmaları oysa 7 saatin üzerinde kullananların ise daha sık oyun, eğlence ve iletişim amacıyla interneti kullanmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Literatürde bu konuyla ilgili araştırma sınırlıdır. Karatekin, Sönmez ve Kuş'un (2012) ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi isimli çalışmada öğrencilerin günlük televizyon izleme ve bilgisayar kullanma süreleri arttıkça iletişim becerilerinin azaldığı bulunmuştur. Bilgisayar başında uzun süreler geçirip sohbet eden, program, müzik, film indiren insanlar, fiziki çevrelerindeki insanlara (eşi, çocuğu, anne-babası, arkadaşları gibi) daha az zaman ayırmakta, internette sohbet ettiği kişinin kim olduğunu bilmeden saatler harcayan birisi sonuçta o kişiden hiçbir şey edinemezken, aynı zamanda çevresindeki gerçek bireylerden de yoksun kalmakta ve sağlıklı ilişkiler yürütmekte zorluk çekebilmektedir (Yalçın, 2003). Esrin, Torun, Şakar, Doğan ve Yardım (2012), ilköğretim öğrencileri ile yaptıkları çalışma sonucunda haftalık internet kullanım süresinin artmasının, ilköğretim öğrencilerinin psiko-sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilediğini saptamışlardır. Eroğlu'nun (2011), ergenlerde bağlanma stilleri, internet sosyal iletişim ağlarının kullanımı ve iletişim becerileri arasındaki

ilişkileri incelediği araştırmasında internet kullanım süresi değişkenine göre zihinsel, davranışsal ve duygusal alt boyutlarda anlamlı fark bulunmuştur. Zihinsel ve davranışsalda anlamlı farkı düşük ortalama ile 0-2 saat kullananlar oluştururken, duygusalda farklılık interneti 0-2 saat arası kullananlar ve 3-6 saat arası kullananlarda bulunmuştur ve en yüksek ortalama interneti günde 7 saat ve üstü kullananlar oluşturmuştur.

4.2. “Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internete bağlanma şekli değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt probleminin ilişkin bulguların tartışılması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar internete bağlanma şekli değişkenine göre incelendiğinde empati beceri puanlarında anlamlı fark gözlenmiştir. İnternete evdeki bilgisayar ve cep telefonu ile bağlanan öğrencilerin empati puanları, internet kafeden bağlanan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internete bağlanma şekli değişkenine göre incelendiğinde iletişim becerileri duygusal alt boyutundan alınan puanlarda anlamlı fark gözlenmiştir. İnternete evdeki bilgisayar ve cep telefonu ile bağlanan öğrencilerin duygusal iletişim puanları internet kafeden bağlanan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Sağay’ın (2013), yaptığı çalışmada cep telefonunda internet erişimi olan ve olmayan öğrencilerin iletişim becerileri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Literatürde bu konuyla ilgili doğrudan araştırma bulunmamaktadır. Meb’in (2008), yaptığı bir çalışmaya göre öğrencilerin internet kafelerle ilgili olumsuz bulunduğu öncelikli durumlar; 12 yaşından küçük çocukların ebeveynleri olmadan internet kafeye gelmesi, zararlı sitelere girilmesi, ortamın temiz olmaması, cinsel içerikli sitelere girilmesi, küfürlü ve argo konuşma, kötü alışkanlıkları olan insanlarla karşılaşma, kurma, işletenlerin eğitimsiz, ilgisiz ve hizmette yetersiz olmalarını belirtmişlerdir. Özellikle zararlı sitelere girme, küfür ve argo konuşmalar, kötü alışkanlıkları olan insanlarla tanışma arkadaşlık kurma, kötü alışkanlıklar edinme internet kafeden internete bağlanan öğrencilerin empati ve duygusal iletişim becerilerinin daha düşük olmasında etkili olabilir.

4.3. ‘Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları internet kullanım amacı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine ilişkin bulguların tartışılması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım amacı değişkenine göre incelendiğinde empati beceri puanlarında anlamlı fark bulunmuştur. İnterneti eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı ve iletişim, tanışma ve sohbet amaçlı kullanan öğrencilerin empati becerileri, interneti oyun, eğlence amaçlı kullanan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Sosyal ağların birçok özelliği ve olanaklarının olması öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerini aktif, yaratıcı, işbirlikçi öğrenme ile desteklemelerine, öğrenci-öğrenci, öğrenci-içerik ve öğretmen-öğrenci etkileşimini arttırmada, öğrencilerin araştırma, sorgulama ve problem çözme becerilerini kullanmaları ve geliştirmeleri konusunda destek olmaktadır (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010). Eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı kullanılan sosyal ağlar bir insana veya bir olaya farklı bakış açılarından bakabilme yetisi veriyor. Böylece kişi ya da olaylar hakkında daha objektif olma şansı tanıyor, bu da bu kişilerde empati becerisinin gelişmesine ve daha yüksek olmasına katkı sağlıyor olabilir. İnternet kullanımının sosyal ilişkiler ve sosyal bağlar üzerindeki etkisi bireylerin interneti ne amaçla kullandığına bağlı olarak değişebilmektedir (Emindayı,2013). Arriaga ve arkadaşlarının (2006) yaptığı çalışmanın sonuçları, şiddet içerikli bilgisayar oyunu oynamanın, düşmanlık duygularında doğrudan bir artışa neden olduğunu göstermektedir. Bu da interneti oyun amaçlı kullanan gençlerin empati becerilerinde düşüşe neden olabilir. Colwell ve Payne (2000), özgüven ve bilgisayar oyunları oynama sıklığı arasında olumsuz ilişki olduğunu belirlemiştir. Akkaya'nın (2004), lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada, lise öğrencilerinin internette sohbet edip etmeme durumuna göre empati beceri puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı, fakat internette sohbet eden öğrencilerin ortalamalarının internette sohbet etmeyen öğrencilerden yüksek olduğu bulunmuştur. Esrin, Torun, Şakar, Doğan ve Yardım (2012), ilköğretim öğrencileri ile yaptıkları çalışma sonucunda internet kullanımının ilköğretim öğrencilerinin psiko-sosyal gelişmelerine etkisinin internet kullanım amaçları ile ilişkisi olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Literatürde bu konuyla ilgili doğrudan araştırma bulunmamaktadır.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım amacı değişkenine göre incelendiğinde iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden alınan puanlarda anlamlı fark bulunmuştur. İnterneti eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı kullanan öğrencilerin zihinsel iletişim becerileri interneti oyun, eğlence amaçlı kullanan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Eğitim, bilgi edinme, araştırma amaçlı internet kullanan öğrenciler daha fazla zihinsel iletişim kurmaktadır. Eğitim, bilgi edinme ve araştırma amaçlı internet kullanımı öğrencilerin kendi aralarında ve öğretmenleri ile olan etkileşimini ve bilgi alış-verişini arttırması zihinsel iletişim becerilerinin daha yüksek olmasında etkili olabilir. Öğrencilerin sosyal ağlar aracılığı ile basit adımları takip ederek eğitim amaçlı bir topluluk oluşturması, kendi aralarında paylaşımları gerçekleştirmeleri, iletişim ve dönüt alabilmeleri kolaylıkla yapılabilmektedir (Toğay, Akdur, Yetişken ve Bilici, 2013). Bu da zihinsel iletişim becerilerinin artmasında etkili olabilir. Ayrıca genel iletişim becerileri puan ortalamalarındaki farkın anlamlı olmadığı fakat interneti iletişim tanışma ve sohbet amaçlı kullananların en yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür.

Literatürde bu araştırmayı destekleyen bulgular olmakla birlikte farklı sonuçlarda elde edilmiştir. Alkaya (2004), lise öğrencileri ile yaptığı araştırmasında internette sohbet eden lise öğrencilerinin iletişim beceri puan ortalamaları, internette sohbet etmeyen öğrencilerden daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Eroğlu'nun (2011), lise öğrencileri ile yaptığı araştırmada, ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım amacı değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel, duygusal ve davranışsal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve farkı interneti eğitim, bilgi, araştırma, haber amaçlı kullananlar oluşturmaktadır. Ofcom (2008), sosyal ağlara ilişkin yaptığı bir araştırmada bireylerin sosyal ağları öncelikli olarak görüştikleri arkadaşları ile iletişimde olmak, daha sonra eski arkadaşlarını bulmak ve iletişime geçmek, sonrasında farklı insanlarla iletişime geçmek, mesajlaşmak, arkadaşlarının arkadaşları ile tanışmak ve yeni arkadaşlıklar kurmak amacıyla kullandığı ifade edilmiştir.

4.4. “Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışılması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre incelendiğinde empati beceri puanlarında anlamlı fark gözlenmiştir. İnternette fotoğraf paylaşanların empati düzeyleri internette video, yorum paylaşanlar ve paylaşmıyorum diyenlere göre, güzel söz, şiir, alıntı, yazı paylaşanların empati düzeyleri internette video, müzik, haber-duyuru, yorum paylaşanlar ve paylaşmıyorum diyenlere göre, müzik paylaşanların empati düzeyleri internette video paylaşanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Sosyal ağlarda paylaşım türü olarak en çok fotoğraf paylaşan öğrencilerin empati düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bunda fotoğrafların daha çok duyguya hitap ediyor olması etkili olmuş olabilir. Aksüt ve diğerlerinin (2012), yaptıkları çalışmada ilköğretim öğrencilerinde görselliğin ön plana çıktığı, ortaöğretim öğrencilerinde güvenlik ve internete kolay bağlanabilmenin önemsendiği görülmüştür. Bizim çalışmamızda da görsellerden en çok fotoğraf paylaşılmıştır.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar sosyal ağlardaki paylaşım türü değişkenine göre incelendiğinde iletişim becerileri alt boyutundan olan zihinselden alınan puanlarda anlamlı fark gözlenmiştir. İnternette fotoğraf paylaşanların zihinsel iletişim becerileri, internette video paylaşanlardan daha yüksek bulunmuştur. Fotoğraf paylaşan öğrenciler zihinsel iletişimi daha fazla kullanmaktadır. Literatürde bu konuyla ilgili araştırma bulunmamaktadır.

4.5. “Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları en çok kullanılan sosyal ağdaki arkadaş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışılması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar en çok kullanılan sosyal ağlardaki arkadaş sayısı değişkenine göre incelendiğinde empati becerileri alt boyutu olan bilişselden alınan puanlarda anlamlı fark gözlenmiştir. Sosyal ağdaki arkadaş sayısı arttıkça bilişsel empati düzeyi de artmaktadır. Kaya ve Siye’ (2010) göre bilişsel boyut diğer kişinin duygusunun anlaşılmasına işaret etmektedir. Sosyal ağlar üzerinden, yaşantı ve duyguların geniş bir kesim tarafından paylaşılmasının önü

açılır. İnsanlar bilinçli ya da bilinçsiz, olumlu ve olumsuz duygularını fotoğraf, yazı, yorum gibi paylaşımlarla çok geniş bir çevreye ulaştırırlar. Sosyal ağlarda arkadaş sayısı çok olan bir kişinin de farklı duygularla karşılaşma olasılığı daha yüksek olacağından bilişsel empati düzeyinin de yüksek olması beklenebilir.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar en çok kullanılan sosyal ağlardaki arkadaş sayısı değişkenine göre incelendiğinde iletişim beceri puanlarında farklılık bulunmuştur. Arkadaş sayısı fazla olanlar iletişim becerileri az olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırmalara göre sosyal ağlar iletişim becerilerini geliştirir, katılımı ve sosyal bağlılığı genişletir, akran desteğini güçlendirir (Gülbahar ve Kalelioğlu ve Madran2010). Akran ve arkadaş desteğinin güçlü olması, daha çok arkadaş tarafından kabulün ve onayın kolay olması arkadaş sayısı arttıkça iletişim becerilerinin de artmasında etkili olmuş olabilir.

Kim ve Lee (2011), ergenlerle yaptıkları çalışmada, Facebook'taki arkadaş sayısının kişilerin psikolojisine olumlu etki yaptığını, fakat bu durumun sosyal desteğin yerine geçmediğini ayrıca Facebook'taki arkadaş sayısı ile alınan sosyal destek arasında negatif bir ilişki bulunduğunu belirtmektedirler. Buna ek olarak Çelikkaleli ve Çevik (2010), arkadaş bağlılığı yüksek olan ergenlerin interneti daha fazla kullandığını ya da interneti fazla kullanan ergenlerin arkadaş bağlılığının yüksek olduğunu açıklamaktadır. Tsai ve Lin (2003), internet yoluyla iletişimlerde kolaylıkla onay ve kabul elde edilebildiğini, günümüzde ergenler arasında internet yoluyla arkadaşlık kurmanın popüler hale geldiğini belirtmişlerdir. Akdemir'in (2013), ilköğretim öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada Facebook arkadaş sayıları bizim araştırma istatistiklerimizi desteklemektedir. Kaya (2011), öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanım durumları ve internet bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkiyi saptamak için yaptığı çalışmada sosyal ağ sitelerindeki arkadaş sayıları ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

4.6. “Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı fark çıkmıştır. Kızların erkeklere göre empati düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Brody ve Hall (1993) yaptıkları bir çalışmada anne-babaların duygularını kızlarıyla oğullarından daha fazla konuştuklarını, kızların dil yetisinin erkeklerden daha erken geliştiğini ve bunun kızların duygularını açıklamak ve başkalarının duygularını anlamakta daha çabuk ustalaşmalarına yol açtığını ifade etmişlerdir. Duygularını ifade etmek için uygun koşul oluşmayan erkek çocuklar hem kendi hem de başkalarının duygularını anlamada kızlara oranla daha fazla güçlük yaşamaktadır. Ayrıca Türk toplumunda yetiştirme tarzı da kızların daha empatik olmasında rol oynadığı söylenebilir.

Literatürde bu bulguları destekleyen başka araştırmalar da mevcuttur. Empati becerisi ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalarda farklı bulgular elde edilmiştir. Kadınların erkeklere oranla daha fazla empati becerisine sahip olduğu elde edilen bulgularla birlikte az da olsa tersi bulgulara da ulaşılmıştır. Hoffman ve Levine'nin (1977) araştırmalarında ise kız çocukların empati becerileri, erkek çocukların empati becerilerine oranla anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Davis'e (1996) göre kızların erkeklerden daha yüksek empatiye sahip oluğu görülse bile bu durum istatistiksel anlamda çok fazla üstünlük sağlayacak oranda değildir. Rehber ve Atıcı (2006), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarını inceledikleri araştırmalarında kız ve erkek öğrencilerin empatik eğilim ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulmuşlardır. Filiz (2009), lise öğrencileri üzerinde yaptığı bir araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğunu bulmuştur. Sayın'ın (2010), ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin empati becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında kız öğrencilerin empati beceri düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucunu bulmuştur. Çetin (2012), yaptığı bir araştırmada kız öğrencilerin empatik beceri düzeyi ortalamaları, erkek öğrencilerin empatik beceri düzeyi ortalamalarından daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Ergenlerin iletişimi becerilerinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel ve davranışsal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiş ve kızların erkeklere oranla daha fazla zihinsel ve davranışsal iletişim kurduğu görülmüştür.

Literatürde bu konuyla ilgili farklı bulgular bulunmaktadır. Alkaya'nın (2004), lise öğrencilerinin iletişim ve empati becerilerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelediği araştırmasında kız öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Gölönü ve Karacı'nın (2010), iletişim meslek lisesi öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerini incelediği araştırmasında kız öğrencilerin iletişim beceri puan ortalaması, erkek öğrencilerin iletişim beceri puan ortalamasından yüksek bulunmuştur. Eroğlu'nun (2011), ergenlerde bağlanma stilleri, internet sosyal iletişim ağlarının kullanımı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkileri incelediği araştırmasında davranışsal ve duygusal alt boyutlarda anlamlı fark olduğu, erkeklerin kızlara oranla daha fazla davranışsal ve duygusal iletişim kurduğu bulunmuştur.

4.7. “Ergenlerin empati ve iletişim becerilerine ilişkin puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulguların tartişılması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre incelendiğinde yaşa göre anlamlı fark bulunamamıştır. Bu durum bize aynı sınıfa devam eden 13 ve 14 yaş grubu öğrencileri arasındaki bir yaş farkın empati beceri düzeyleri arasında farklılaşma yaratacak kadar geniş olmadığını; empati beceri düzeyleri açısından birbirlerine yakın seviyede olduklarını göstermektedir.

Literatürde bu bulguları destekleyen başka araştırmalar da mevcuttur. etin'in (2010), ortaöğretim düzeyi gençlerde dindarlık-empati ilişkisini incelediği araştırmasında ortaöğretim öğrencilerinin empati testinden aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ersan'ın (2011), çocuk gelişimi önlisans öğrencilerinin empatik beceri düzeyinin bireysel değişkenler açısından incelediği araştırmasında çocuk gelişimi önlisans öğrencilerinin yaşlarına göre empatik becerilerine ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık

olmadığı bulunmuştur. Akkaya'nın (2004), lise öğrencilerinin iletişim ve empati becerilerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelediği araştırmasında lise öğrencilerinin empatik becerilerine ilişkin puan ortalamaları arasında 15-16 yaş ile 16-17 yaş arasında anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte 15-17 yaş arasında 15 yaş lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Ergenlerin iletişimi becerilerinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel alt boyutta anlamlı fark gözlenmiş ve 13 yaş grubunun 14 yaş grubuna oranla daha fazla zihinsel iletişim kurduğu görülmüştür.

Literatürde iletişim becerileri ve yaş arasındaki ilişki konusunda yapılan çalışmalarda farklı bulgular elde edilmiştir. Akkaya (2004), lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada, lise öğrencilerinin iletişim becerilerinin yaşa göre anlamlı bir fark göstermediğini bulmuştur. Eroğlu'nun (2011), yaptığı bir çalışmada ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre incelendiğinde 15 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar ile 16 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar arasında anlamlı fark bulunmamakla birlikte 17+ yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar ile 16 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar arasında zihinsel, duygusal ve davranışsal alt boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur.

4.8. “Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları ailenin gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışılması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar ailenin gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde empati beceri puanlarında anlamlı fark gözlenmiştir. Aylık gelir durumu 3000-4999 TL arası olanlar en yüksek empati düzeyine sahiptir. Aylık geliri 3000-4999 TL arası olanların empati beceri puan ortalamaları aylık geliri 0-999 TL arasında olanlara göre anlamlı farklılık göstermiştir. Aylık geliri 3000-4999 TL aranda olanların empati beceri puan ortalamaları aylık geliri 5000 TL ve üstü olanlara göre daha yüksek olmakla birlikte fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ailenin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzey, anne-baba ruh sağlığını etkilediği gibi aile içi ilişkileri ve dolayısı ile çocukların kişiliğini de etkileme özelliğine sahiptir (Çetin, 2010). Çocukta dengeli bir beden ve ruh gelişimi iyi bir bakım ve beslenme ile ilgili olabilir. Bunun sağlanması da için gerekli koşullardan

bir tanesi de maddi olanaklardır. Bu da maddi durumu düşük bireylerin empati becerilerinin düşük olmasında etkili olmuş olabilir. Kendisini üst sosyo-ekonomik düzeyde algılayanların buldukları durum itibarı ile daha duyarsız olmaları beklenir, yine benzer şekilde kendisini alt sosyo-ekonomik düzeyde algılayanlar öncelikle kendi geçimlerini düşüneceklerinden dışarıya karşı duyarlı olmaları beklenmez, fakat orta sosyo-ekonomik düzeyde algılayanlar kendi hayatlarını idame ettiklerinden, başkalarını düşünebilen daha duyarlı bireyler olmaları beklenir (Ekinci, 2009). Maddi durumu yüksek olan ailelerin çocuklarına ve çevreye karşı daha duyarsız olmaları, çocuklarına karşı ilgiyi maddi destekle verebileceklerini düşünmeleri empati becerisinin düşük olmasında etkili olmuş olabilir. Ayrıca aylık geliri yüksek olan ailelerin çocukları her şeye sahip olabilecekleri bir anlayışla yetiştirilmesi ergen egosantrizm duygusunun artmasında, empati becerisinin düşmesinde etkili olabilir.

Literatürde bu konuyla ilgi farklı sonuçlar ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır. Sayın (2010), ilköğretim birinci kademe öğrencilerinde ailenin gelir durumunun öğrencilerin empatik beceri düzeylerinde anlamlı farklılaşmaya neden olduğunu bulmuştur. Filiz (2009), lise öğrencilerinde ailenin gelir düzeyi değişkeni ile empatik eğilim puanları arasında anlamlı bir farklılık bulmuş, yüksek gelir grubuna mensup ailelerin çocuklarının, empatik eğilim puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Kalliopuska (1984), alt sosyo-ekonomik düzeye mensup çocukların üst-sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara göre empati becerileri daha yüksektir(aktaran Dökmen, 1987). Ceyhan'ın (1993), anne-babaların empatik düzeylerini bazı değişkenler açısından incelediği araştırmasında sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olanların düşük olanlara, geliri yeterli bulunanların bulunmayanlara göre empati becerilerini daha yüksek bulmuştur. Çiftçi (2008) ve Bahar (2005), lise öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmalarda, empati puanlarında öğrencilerin gelir düzeyine göre anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar ailenin gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde iletişim beceri puanlarında anlamlı fark gözlenmiştir. Ailenin aylık geliri 0-999 TL arası olan öğrencilerin iletişim beceri puanları aylık geliri 2000-2999 TL arası olanlara göre daha düşüktür. Sosyo – ekonomik düzey öğrencilerin ailede ve okulda aldıkları eğitimin kalitesini etkileyen bir durumdur. Sosyo-ekonomik düzey beslenme, giyim, iletişim araçlarından faydalanma gibi unsurların üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. İletişim beceri

düzeinin yüksek olması için de ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin temel ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olması gerekir. Gölönü ve Karacı'nın (2010), yaptığı bir araştırmada lise öğrencilerinin ailelerine ilişkin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeye göre iletişim beceri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Fenson (1994), lise öğrencileri ile yaptığı bir araştırmada sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Görür'ün (2001), yaptığı araştırmada lise öğrencilerinin iletişim becerilerinin sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmakta olduğu bulunmuştur.

4.9. “Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları akademik başarı durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt probleminde ilişkin bulguların tartışılması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar 7.sınıf akademik başarı durumu değişkenine göre incelendiğinde empati beceri puanlarında anlamlı fark gözlenmiştir. Akademik başarı yükseldikçe empati düzeyi de yükselmektedir.

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar 8.sınıf birinci dönem akademik başarı durumu değişkenine göre incelendiğinde empati beceri puanlarında anlamlı fark gözlenmiştir. Akademik başarı yükseldikçe empati düzeyi de yükselmektedir. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin bir olaya farklı açıdan bakabilme, daha objektif olma ve problem çözme becerileri daha yüksektir, bu da kişilerin empati becerilerinin gelişmesine ve daha yüksek olmasına katkı sağlıyor olabilir.

Literatürde bulguları destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Darlene ve Aspy (1984), ortaokul öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada, akademik başarı ile empati puanları arasında olumlu yönde ilişki bulmuşlardır(aktaran Pala, 2008). Öz (1998) de, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin empati becerileri ile akademik başarıları arasında pozitif yönde ilişki olduğunu bulmuştur. Çetin (2010), ortaöğretim düzeyi öğrencileri ile yaptığı araştırmasında okul başarısı ile empati puanları arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Durakoğlu ve Gökçearsan'ın (2010), yaptığı çalışmada lise öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ile akademik başarıları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna karşın Bahar (2005), lise

son sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında empatik beceri puan ortalamalarında, başarı durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını bulmuştur.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar 7.sınıf akademik başarı durumu değişkenine göre incelendiğinde iletişim beceri puanlarında anlamlı fark gözlenmiştir. Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar 8.sınıf birinci dönem akademik başarı durumu değişkenine göre incelendiğinde iletişim beceri puanlarında anlamlı fark gözlenmiştir.

Akademik başarısı yüksek olan öğrenciler kendi aralarında ve öğretmenleri ile olan etkileşimi, bilgi alış-verişinin yoğun olması öğrencilerin iletişim becerilerinin daha yüksek olmasında etkili olmuş olabilir.

4.10. “Ergenlerin iletişim ve empati becerilerine ilişkin puanları anne-baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışılması

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde empati beceri puanlarında anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin empati puanları annelerin eğitim durumuna göre değişmektedir. Annelerin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin empati düzeyleri de artmaktadır. Çocukların yetiştirilmesinde annelerin en önemli kişi olması etkili olmuş olabilir. Literatürde bu bulguları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Körükçü'nün (2004) yaptığı bir araştırmada annelerin empatik beceri puanları annelerin eğitim durumuna göre değişmektedir. Çetin'in (2012), yaptığı bir araştırmaya göre annenin öğrenim durumlarına göre empati puanları arasında anlamlı fark vardır.

Ergenlerin empati becerilerinden aldıkları puanlar baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde empati beceri puanlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Türk toplumunda babalar daha çok evin geçimi ile ilgileniyor olması çocukların yetiştirilmesinde geri planda kalıyor olmaları etkili olmuş olabilir. Literatürde bu bulguları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Dereli ve Aypay (2012), tarafından yapılan çalışmalarda anne eğitim düzeyinin empatik eğilim üzerinde etkili olduğu; baba eğitim düzeyinin ise etkili olmadığını saptamıştır.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde iletişim beceri puanlarında anlamlı fark gözlenmiştir. Anne eğitim durumu arttıkça öğrencilerin iletişim beceri puanları da

artmaktadır. Annelerin çocukları ile gün içerisinde daha fazla zaman geçirmesi, sorunlarını paylaşması, çocuklarıyla sürekli konuşması etkili olmuş olabilir.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde iletişim beceri puanlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Türk toplumunda babalar çocukları ile her konuyu konuşmazlar, çocuklarını her konuda konuşmaya teşvik etmeyebilirler. Gün içerisinde çocuklarla geçirdikleri sürenin kısıtlı olması da bu durumla ilgili olabilir.

İlaslan (2001), ortaöğretim öğrencilerinin bazı özgül niteliklerinin ve baskın ben durumlarının iletişim becerileri ile ilişkisini incelediği araştırmasında öğrencilerin iletişim beceri düzeyleri ile anne eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğunu bulmuştur. Altıntaş'ın (2006), lise öğrencileri ile yaptığı bir araştırmada liseli ergenlerin annelerinin eğitim durumları ile iletişim becerileri arasında, anneleri ilkököl ve lise mezunu olanlarla anneleri üniversite mezunu olanlar arasında anneleri ilkököl ve lise mezunu olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Babalarının eğitim durumu farklı olan liseli ergenlerin iletişim beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Eroğlu'nun (2011), yaptığı bir araştırmada ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar anne eğitim durumu değişkenine göre zihinsel alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur ve anneleri ortaokul mezunu olan gençlerin aldığı puanlar anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Bu araştırmada anneleri önlisans veya üniversite mezunu olan, ortaokula giden ergenlerin en yüksek iletişim beceri düzeyine sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

4.11. “Ergenlerin iletişim becerileri ile empati becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? “ alt problemine ilişkin bulguların tartışılması

Ergenlerin iletişim becerileri ile empati becerileri arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Günlük yaşamın vazgeçilmezi olan iletişim, bireylerin birbirlerini anlamaları için gerekli koşullardan birisidir. Empatik anlayış insanları birbirine yaklaştırma, iletişimi kolaylaştırma özelliğine sahiptir. İnsanlar birbirleri ile empati kurduğunda, daha iyi anlaşıldıklarını, karşıdaki insanın onu önemseydiğini hissederler.

Empati yeteneği düşük olanlar duygularını ifade etmede ve iletişim kurmada yetersiz kalmaktadır.(Durakoğlu ve Gökçearslan, 2010). Deniz'in (2007), yaptığı araştırma sonucuna göre iletişim kurmak için yüksek empati yeteneğine sahip olmak

önemli bir avantajdır. Arifoğlu ve Razi'nın (2011), birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin empati ve iletişim becerileriyle iletişim yönetimi dersi akademik başarı puanı arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmada elde edilen buğulara göre öğrencilerin iletişim becerileri ile empatik eğilim düzeyleri arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yiğit ve Deniz'in (2012), polislerin iletişim becerilerine ilişkin beş faktör kişilik özellikleri ve empatik eğilimlerine göre incelenmesi adlı çalışmasında polislerin iletişim becerileri ile empati puanları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur.

ÖNERİLER

1. Bu araştırma yalnızca Kocaeli ili Başiskele ilçesinde bulunan ortaokullarda gerçekleştirilmiştir. Araştırma farklı ilçelerde ve farklı illerde yapılabilir. Böylece sonuçların genellenebilirliği yükselecektir.
2. Bu araştırma ortaokul 8.sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Benzer araştırma ortaokul alt sınıflarında ve liselerde de yapılabilir. Böylece ölçülen faktörlerin etkisi daha farklı yaşam dönemlerinde de izlenmiş olur.
3. Araştırmada internet kullanan gençlerin empati ve iletişim becerileri değerlendirilmiştir, ileriki çalışmalarda internet kullanmayan ergenlere de ulaşılması ve internet kullanan ve kullanmayan gençlerin empati ve iletişim becerilerinin karşılaştırılması önemli katkı sağlayacaktır.
4. Bu araştırmada öğrencilerin empati ve iletişim becerileri değerlendirilmiştir. Aynı çalışma ailelerin bakış açılarna göre öğrencilerin empati ve iletişim becerilerini değerlendirip karşılaştırmak amacıyla da yapılabilir.
5. Araştırmadan elde edilen veriler güncel bir konu olan internet sosyal ağların kullanımı, empati ve iletişim becerilerine ışık tuttuğundan elde edilen bilgiler, seminer ya da eğitimlerle öğretmen ve ailelerle de paylaşılabilir.
6. Öğrencileri internetten ve sosyal ağlardan tamamen yoksun bırakmak çözüm olamaz ama öğrencilerin internet ve sosyal ağların olumlu taraflarına yönlendirmeleri için gerekli eğitimler verilebilir.

7. Bu araştırmada interneti hiç kullanmayanlar, anne-baba tutumu, anne-babann birliktelik durumu, algılanan sosyal destek düzeyleri, kişilik özellikleri, sosyal ağlarda oynanan oyun türü gibi değişkenler analize tabi tutulmamıştır. Daha sonra yapılan çalışmalarda bu değişkenler incelenebilir.
8. Ülkemizde yapılan bu çalışma başka ülkelerde de yapılarak kültürel farkslılıklar ya da benzerlikler ortaya konabilir.

KAYNAKLAR

Acun, İ. (2005). Web tabanlı işbirlikçi öğrenme için sosyal etkileşim, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, V, 5-6.

Akdemir, N.T. (2013). İlköğretim öğrencilerinin Facebook tutumları ile akademik erteleme davranışları ve akademik başarıları arasında arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Akkoyun, F. (1987). Empatik eğilim ve ahlaki yargı. Psikoloji Dergisi 6(21), 91-97.

Aksüt, M., Batur, Z., & Avcı, T. (2006). Sanalca, Sanal Odalarda (İnternet) İletişim ve Türkçe. Akademik Bilişim Konferansında Sunulmuş Bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Aksüt, M. & Batur, Z. (2007). İnternet Perspektifinde Ergenlerin sosyalleşme ve iletişim Kurma Süreci. Akademik Bilişim'- IX Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Dumlupınar üniversitesi, Kütahya.

Aksüt, M., Ateş, S., Balaban, A., & Çelikkanat, A. (2012). İlk ve ortaöğretim öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerine ilişkin tutumları(Facebook örneği). XIV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Uşak Üniversitesi, Uşak.

Alisinanoğlu, F. & Köksal, A. (2000). Gençlerin benlik durumları ve empatik becerilerinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 11-16.

Alkaya, Y. (2004). Lise öğrencilerinin iletişim ve empati becerilerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Altıntaş, G. (2006). Liseli ergenlerin kişilerarası iletişim becerileri ile akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Amy, L., Gonzales, A., Jeffrey, M.A., & Hancock, T. (2011). Mirror, Mirror on my Facebook Wall: Effects of exposure to Facebook on self-esteem. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 14(1-2), 79-83.

Arifoğlu, B., & Razi, G. S. (2011). Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin empati ve iletişim becerileriyle iletişim yönetimi dersi akademik başarı puanı arasındaki ilişki, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(1), 7-11.

Arriaga, P., Esteves, F., Carneiro, P., & Monteiro, M.B. (2006). Violent computer games and their effects on state hostility and physiological arousal. *Aggressive Behavior*, 32, 358-371.

ASEGEM, (2008). İnternet Kullanımı ve Aile Araştırması. Bilim Serisi: 133. İsmat Matbaacılık: Ankara.

Aygül, E. (2013). Yeni medya nefret söyleminin üretimi: Bir toplumsal paylaşım ağı olarak Facebook örneği. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bahar, M. (2005). Lise son sınıf öğrencilerinin empatik beceri ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Balcı, G. & Bünyamin A. (2007), Üniversite öğrencilerinin internet kullanım ve doyumları üzerine bir saha araştırması. *Selçuk İletişim Dergisi*, 5(1). 174-197.

Barnes, J. (1954). Class and committees in a norwegian island parish. *Human Relations*, 7, 39-58.

Beck, L.S. (2004). Internet ethnography: Online And Offline. *International Journal of Qualitative Methods*, 3(2), 1-14.

Becker, J.A.H., & Stamp, G.H. (2005). Impression management in chat rooms: A Gounded theory model. *Communication Studies*, 56(3), 243-260.

Brody, L.R., & Hall, J.A. (1993). *Handbook of emotions*(447-460). New York: Guilford Press

Budak, S. (2005). Psikoloji Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Büyüksener, E. (2009). Türkiye’de sosyal ağların yeri ve sosyal medyaya bakış. XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı.

Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: bağımlılık. VIII. Ulusal PDR Kongresi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Ceyhan, A. (2011). Empati medeniyeti. 14.01.2014
<http://www.ikincigrup.com/index.asp?haberID=28891>.

Ceyhan, A.A. (1993). Anne-babaların empatik eğilim düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ceyhan, A.A. (2011). Ergenlerin problemleri internet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. Çocuk ve Genç Ruh Sağlığı Dergisi, 18 (2), 85-94.

Coleman, J.S. (1961). The adolescent society. New York: Free Press.

Colwell, J., & Payne, J. (2000). Negative correlates of computer game play in adolescents. British Journal of Psychology, 91, 295-310.

Çehreli, M. (2012). Genç Türkiye araştırması. 08.09.2013
<http://www.turk-internet.com/portal/yazigoster.php?yaziid=39308>

Çelikkaleli, Ö., & Çevik, G.B. (2010). Ergenlerin arkadaş bağıllığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(3), 225-240.

Çetin, C.N. (2012). İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin empatik beceri düzeyleri ile algıladıkları anne-baba tutumlarının incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 20(2), 473-488.

Çetin, E. (2009). Üniversite öğrencileri arasında iletişimin değişen yüzü: Anlık mesajlaşma programları. VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 2009.

Çetin, Ü.F. (2010). Ortaöğretim düzeyi gençlerde dindarlık-empati ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Çiçek, A. (2006). Sağlık çalışanlarının empatik eğilim ve becerilerinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çiftçi, M. (2008). Disiplin cezası alan ve almayan lise öğrencilerinin ahlaki yargı özellikleri, bilişsel çarpıtmaları ve empatik becerilerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Çimer, Ö. (1998). Çeşitli meslek gruplarında çalışan kişilerin empatik eğilimleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Davis, M.(1996). Empathy: A Social Psychological Approach. Colorado: Westview Press.

Dede, M. (2010). Sosyal ağlarla ilgili iki soruya cevap. 17.01.2014 <http://www.melihbayramdede.com/sosyal-aglarla-ilgili-iki-soru-iki-cevap.html>

Dereli, E., & Aypay, A. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ve işbirliği yapma karakterlerinin insani değerlerini yordaması ve bu özelliklerin incelenmesi. Kuram ve Uygulamalı Eğitim Bilimleri Dergisi, Değerler Eğitimi Sempozyumu Ek Özel Sayı, 12(2), 1249-1270.

Dökmen, Ü. (1987). Empati kurma becerisiyle sosyometrik statü arasındaki ilişki. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 20(1-2), 183-207

Dökmen, Ü. (2005). İletişim Çatışmaları ve Empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dökmen, Ü. (1994). Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Durakoğlu, A. & Gökçearsan, Ő. (2010). Lise öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerinin çeşitli deđiŐkenlerle ilişkisi. E-Journal of New World Sciences Academy, 5(3), 354-364.

Emindayı, M. (2013). Lise öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanım amaçları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, LefkoŐa.

Erden, M. Ve Akman,Y. (2014). Eğitim Psikolojisi (Gelişim-Öğrenme-Öğretme). Ankara: Arkadaş Yayınları.

Erikson, E.H. (1984). İnsanm Sekiz Çağı.(Çev: V. Őar ve B. Üstün), Birey ve Toplum Yayınları: Ankara.

Ersan, C. (2011). Çocuk gelişimi önlisans öğrencilerinin empatik beceri düzeyinin bireysel değişkenler açısından incelenmesi. Akademik Dizayn Dergisi: 5(1), 24-35.

Ersanlı, K. (1993). İnsna ilişkilerinde empatik yaklaŐımın yeri ve önemi. Milli Eğitim Dergisi. 5, 70-72.

Eroğlu, R.S. (2011). Ergenlerde bağlanma stilleri, internet sosyal iletişim ağlarının kullanımı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erözkan, A. ve Yılmaz, B. (2006). Muğla üniversitesi muğla sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerini etkileyen faktörler. I. Ulusal Sağlık Geliştirme ve Sağlık Eğitimi Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, Muğla.

Esrin, E., Torun, E., Şakar, I.D., & Yardım, M.S. (2012). İnternet kullanımının ilköğretim öğrencilerinin psiko-sosyal geliŐimlerine olumsuz etkilerinin incelenmesi. Eğitim Teknolojileri AraŐtırmaları Dergisi, 3(4), 40-52.

Fenson, L. (1994). Communication skills, birth order, sex differences. Journal of Child Development, 23(5), 15-23.

Filiz, A. (2009). Farklı lise türlerindeki öğrencilerin empatik eğilimleri ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Göker, G., Demir, M., & Doğan A. (2010). Ağ toplumunda sosyalleşme ve paylaşım: Facebook üzerine ampirik bir araştırma. e-Journal of New World Sciences Academy, 5 (2), 183-206.

Gölönü, S. & Karcı, Y. (2010). İletişim meslek lisesi öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi: Güz (31), 131-140.

Görür, D. (2001). Lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. & Madran, O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. Başkent Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü, Ankara.

Gülseren, Ş. (2001). Eşduyum(Empati): tanımı ve kullanımı üzerine bir gözden geçirme. Türk Psikiyatri Dergisi, 12(2), 133-145.

Günüç, S. (2009). İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Gürcan, N. & Hamarta, E. (2013). Problemlerli internet kullanımı ve uyum.(Ed., M, Kalkan ve C, Kaygusuz). İnternet ve bağımlılığı sorunları ve çözümleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Hoffman, M.L. (1977). Sex differences in empathy and related behaviours. Psychological Bulletin 84(4), 712-722.

Hortaçsu, N. (2003). İnsan İlişkileri. İmge Kitapevi: Ankara.

İçel, K. & Ünver, Y. (2007). Kitle haberleşme hukuku. İstanbul: Beta Yayınları.

İlaslan, Ö. (2001). Ortaöğretim öğrencilerinin bazı özlük niteliklerinin ve baskın ben durumlarının iletişim becerileri ile ilişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Karaca, M. (2007). Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elazığ Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Kahraman, H. & Akgün, S. (2008). Empati becerileri eğitiminin okul öncesi dönemdeki çocukların empatik becerilerine ve sorunlu davranışlarına etkisi. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi: 15(1), 15-23.

Karaman M. K., & Kurtoğlu M. (2009). Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı hakkındaki görüşleri. XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri. Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Karatekin, K., Sönmez, Ö., F. & Kuş, Z. (2012). İlköğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3, Summer 2012 p. 1695-1708, Ankara.

Kaya, A. (2011). Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanım durumları ve internet bağımlılığı düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kaya, A. & Siyez, D.M. (2010). KA-Sİ çocuk ve ergenler için empatik eğilim ölçeği: Geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Education and Science, 35(156), 110-125.

Kaygusuz, C. (2013). Psikolojik ihtiyaçlar ve internet bağımlılığı.(Ed., M, Kalkan ve C, Kaygusuz). İnternet bağımlılığı sorunlar ve çözümler. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kemp, S. (2014). Social, digital & mobile worldwide in 2014. 20.08.2014

<http://wearesocial.net/blog/2014/social-digital-mobile-world-wide-2014/>

Keser, H. (2005), İnsan-Bilgisayar Etkileşimi ve Sağlığa Etkisi. Ankara: Nobel Yayınları.

Kim, J. & Lee, J.R. (2011). The facebook paths to happiness: effects of the number of facebook friends and self-presentation on subjective well-being. *Cyberpsychology & Behavior*, 14 (6), 359-364.

Köseoğlu, S. (1994). Psikolojik danışmanların empatik becerilerinin ve kişilik özelliklerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kubey, R.W., Lavin, M.J. & Barrows, J.R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: early findings. *Journal of Communication*, 51(2), 366-382.

Kuzu, A. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ ve iletişim becerilerinin eşdeğer öğrenim gören öğrencilerle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Düzce.

Kwon, O., & Wen, Y. (2010). An empirical study of the factors affecting social network service use. *Computers in human Behavior*, 26(2), 254-263.

Licata, R. (2011). Empathy and digital social networks. *Lacuberevue*, 24.07.2013

<http://www.cuberevue.com/en/files/2013/09/RevueCubeEN-1-V3.pdf>

Leroux, Y. (2011). Empathy in digital worlds. *Lacuberevue*, 1. 24.07.2013
<http://www.cuberevue.com/en/files/2013/09/RevueCubeEN-1-V3.pdf>

Mazman, S. G. (2009). Sosyal ağların benimsenme süreci ve eğitsel bağlamda kullanımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

MEB. (2008). İnternet cafelerin öğrenciler üzerindeki etkisi. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı, Ankara.

Meriç, B. (1999). Grup içinde popüler olan gençlerin bazı kişilik özellikleri üzerine bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Muslu G. K. and Bolşık B. (2009). Çocuk ve Gençlerde İnternet Kullanımı. TAF Preventive Medicine Bulletin, 8(5), 445-450.

Office of Communications, (2008). Social networking: A quantitative and qualitative research report into attitudes, behaviours and use. Research Document, 4, 1-66.

Ögel, K. (2012). İnternet bağımlılığı, internetin psikolojisini anlamak ve bağımlılıkla başa çıkmak. Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Öz, F. (1998). Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri, empatik becerileri ile akademış başarıları arasındaki ilişki. Cumhuriyet Üniversitesi Hemsirelik Yüksekokulu Dergisi, 2(2), 32-38.

Özcan, N. K. (2004). Üniversite öğrencilerinde internet kullanımının psikososyal durum ile ilişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, M. & Akgün, Ö. E, (2012). Üniversite öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanma amaçları ve bu sitelerin eğitimlerinde kullanılması ile ilgili görüşleri. Sakarya University Journal of Education, 2(3), 49-67.

Pala, A. (2008). Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(23), 13-23.

Rehber, E. & Atıcı, M. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(1), 323-342.

Roberts, W. & Strayer, J. (1996). Empathy, emotional Expressiveness, and prosocial behavior. Child Development, 67, 449-470.

Rogers, C. R. (1983), Empatik olmak değeri anlaşılmamış bir varoluş şeklidir. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, (16), 103-124.

RTÜK. (2013). Türkiye’de çocukların medya kullanma alışkanlıkları araştırması. 1.Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi, İstanbul.

Sağay, F. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin görsel iletişim araçlarını kullanım biçiminin öfke ve iletişim becerileri üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Sanders, C. E., Field, T. M., Diego, M. & Kaplan, M. (2000), The relationship of internet use to depression and social isolation among adolescents. *Adolescence*, 35(138), 237-242.

Shaw, L.H., Grant, C.S.W. (2002). In defense of the internet: the relationship between internet communication and depression, loneliness, self-esteem, and perceived social support, *CyberPsychology & Behavior*, 5(2), 157-171.

Sayın, K.B. (2010). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin empati becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şahin, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şener, G. (2009). Türkiye’de facebook kullanımı araştırması. XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı, December, 12-13.

Timisi, N. (2003), İnternet toplum kültür(çinde) sanallığın gerçekliği: internetin kimlik ve topluluk alanlarına girişi, Epos Yayınları, Ankara.

Totan, T. (2008). Ergenlerde zorbalığın anne, baba ve akran ilişkisi açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Tsai, C. & Lin, S.J. (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan: An interview study. *CyberPsychology & Behavior*, 6 (6), 649-652.

TUİK, (2014). Hane halkı bilişim teknolojileri kullanımı, 2014. Haber Bülteni, 22.08.2014.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16198>

Turner, J. W., Grube, J. A. , Meyers, J. (2001). Developing an optimal match within online communities: an exploration of cmc support communities and traditional support, *Journal of Communication*, 51(2), 231-251.

Twenge, J.M. (2009). Ben Nesli. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Twenge, J.M. & Campbell, W.K. (2009). Asrın vebası: Narsisizm illeti. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Uçar, C. (2012) Sosyal paylaşım ağlarının önemi ve insan üzerindeki etkileri. Yüksek Lisans Projesi. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yalçın, C. (2003). Sosyolojik bir bakış açısıyla internet. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 77-89.

Yang, S.C. & Tung, C.J. (2007). Comparison of internet addicts and nonaddicts in Taiwanese high school. *Comput human Behavior*, 23 (1), 19-96.

Yavaş, C.Ö.G. (2012). Ort ve geç ergenlik dönemindeki ergenlerde tutum ve davranış farklılıkları. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 113-138.

Yıldız, S. (2012) Türkiye’ de internet kullanımı – infografik Erişim Tarihi: 13.01.2014

<http://www.serhanyildiz.net.tr/turkiye-internet-kullanimi-infografik/>

Yiğit, R. & Deniz, M. E. (2012). Polislerin iletişim becerilerinin beş faktör kişilik özellikleri ve empatik eğilimlerine göre incelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14 (3), 67-84.

Young, K.S. (1996). Internet Addiction: The Emergence of a new clinical dicorder. *Cyper Psychology & Behaviour*, 1(3), 237-244.

Yücel, N. & Gürsoy, F. (2013). Ergenlerin akran ilişkileri ile yalnızlık düzeylerinde internet kullanımının etkisi. (Ed., M. Kalkan ve C. Kaygusuz). İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler. Ankara: Anı Yayıncılık.

Wellman, B. & Gulia, M. (1999). Virtual communities as communities: net surfers don't ride alone. In M. A. Smith & P. Kollock (Eds.), *Communities in cyberspace* (pp. 167-195). London: Routledge.

Wellman, B., Haase, A. Q., Witte, J., & Hampton, K. (2001). Does the internet increase, decrease, or supplement social capital? Social networks, participation, and community commitment, *American Behavioral Scientist*, 45(3), 436-455.

White Paper (2007). The new media consortium; released under a creative commons attribution- share alike 3.0 united states license. 18.08.2014

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/us>

EKLER

EK-1

Kişisel Bilgiler Anket Formu

Aşağıdaki sorulardaki seçeneklerden durumunuza uygun olanı işaretleyiniz. Lütfen soruların tümünü yanıtlayınız. Anketten elde edilecek bilgiler araştırma amacı dışında başka bir yerde kullanılmayacaktır. Anketin hiçbir bölümüne adınızı yazmanız gerekmemektedir.

1) Cinsiyetiniz:

Erkek Kız

2) Yaşınız :

11 12 13 14

3) Sınıfınız? (.....)

4) Kendi odanız var mı?

Evet Hayır

5) Evinizde bilgisayar var mı?

Evet Hayır

6) Kendi odanızda internet var mı?

Evet Hayır

7) Cep telefonunuz var mı?

Evet Hayır

8) Annenizin eğitim durumu:

Okur-yazar değil

İlkokul mezunu

Ortaokul mezunu

Lise mezunu

Ön lisans veya üniversite mezunu

Yüksek lisans veya doktora mezunu

9) Babanızın eğitim durumu:

Okur-yazar değil

İlkokul mezunu

Ortaokul mezunu

Lise mezunu

Ön lisans veya üniversite mezunu

Yüksek lisans veya doktora mezunu

10) Ailenizin aylık gelir durumu:

999 TL ve daha az

1000 – 1999 TL arası

2000 – 2999 TL arası

3000 – 4999 TL arası

5000 TL ve üstü

11) 7.sınıf yılsonu akademik not

ortalamanız:

0 – 44 arası

45 - 54 arası

55 - 69 arası

70 – 84 arası

85 – 100 arası

12) 8.sınıf birinci dönem akademik not

ortalamanız:

0 – 44 arası

45 - 54 arası

55 - 69 arası

70 – 84 arası

85 – 100 arası

13) İnternete bağlanma şekliniz?

Evdeki bilgisayar

Cep telefonu

İnternet cafe

Evdeki bilgisayar ve cep telefonu

14) İnterneti ne oranda

kullanıyorsunuz?

- Hiç kullanmıyorum
 Günde 1 Saatten az
 Günde 1-2 Saat
 Günde 3-4 Saat
 Günde 5-6 Saat
 Günde 7 saat ve üstü

15) İnternette bulunmanızın en önemli amacı nedir?

- Eğitim, Bilgi edinme, Araştırma
 İletişim, Tanışma, Sohbet
 Oyun, Eğlence
 Alışveriş
 Haber takibi
 Zaman Geçirme
 Günlük sorunlardan uzaklaşma
 Diğer (belirtiniz):.....

16) İnternette en çok paylaştığınız nedir?

- Fotoğraf
 Video
 Müzik
 Güzel söz-şiiir-alıntı-yazı
 Haber-duyuru
 Yorum

Paylaşmıyorum

17) En çok kullandığınız sosyal paylaşım sitesi hangisidir?

- Facebook
 Twitter
 Instagram
 Skype
 Netlog
 Mynet
 Diğer

(belirtiniz):.....

18) Sosyal paylaşım sitelerinde geçirdiğiniz zaman yaşantınızı nasıl etkiliyor?

- Olumlu Olumsuz

19) En çok zaman geçirdiğiniz sosyal ağ sitesindeki profilinize bağlı arkadaş sayınız nedir?

- 50'den az
 50-100 arası
 101- 200 arası
 201 – 400 arası
 401'den fazla

İLETİŞİM BECERİLERİ ENVANTERİ

Açıklama: Aşağıda insan ilişkileriyle ilgili tutum ve davranış ifadeleri bulunmaktadır. **Genel olarak insanlarla iletişim kurarken nasıl davrandığınızı, neler düşündüğünüzü ve neler hissettiğinizi anlatan aşağıdaki ifadelerin size uygunluk derecesini belirtmeniz istenmektedir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadeler, “Tam Benim Gibi (A), Biraz Benim Gibi (B), Kararsızım (C), Benim Gibi Değil (D), Benim Gibi Hiç Değil (E)” karşılığındadır. Her ifadeye ilişkin beş seçenekten yalnız birini işaretlemeniz ve cevapsız bırakmamanız gerekmektedir. Lütfen her ifadeyi cevaplayınız.**

Elde edilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacaktır. Envanterin doldurulmasında gerekli özeni göstereceğinizi umar, katkılarınız için teşekkür ederim.

1. İnsanları anlamaya çalışırım.
2. İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.
3. Düşüncelerimi başkalarına tam olarak iletmede zorluk çekmem.
4. Konuşurken, etkili bir göz iletişimi kurabilirim.
13. Konuşurken ilk adımı atmaktan çekinmem.
19. Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.
25. Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.
33. İletişim kurduğum kişinin tutumundan daha çok sorununu anlamaya çalışırım.
41. İnsanlara cevaplamada zorlanacakları ani sorular yöneltmem.
44. İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.
45. Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.

İLETİŞİM BECERİLERİ ENVANTERİ CEVAP KAĞIDI

	A (Tam Bana Göre)	B (Biraz Benim Gibi)	C (Kararsızım)	D (Benim Gibi Değil)	E (Benim Gibi Hiç Değil)
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					
21.					
22.					
23.					
24.					
25.					
26.					
27.					
28.					
29.					
30.					
31.					
32.					
33.					
34.					
35.					
36.					
37.					
38.					
39.					
40.					
41.					
42.					
43.					
44.					
45.					

EK -3**KA-Sİ EMPATİK EĞİLİM ÖLÇEĞİ ERGEN FORMU**

AÇIKLAMA: Sevgili öğrenciler aşağıda bazı durumlara ilişkin düşünceler ifade eden cümleler bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuyarak o durumun size ne kadar uyduğunu düşünün ve kararınıza en uygun seçeneğin içine çarpı koyarak düşüncenizi belirtin. Cevaplarınızın kimseyle paylaşılmayacağından emin olun. Bu anketin sizin okul çalışmalarınızla bir ilgisi yoktur. Sizden düşüncelerinizi içten bir şekilde ifade etmeniz beklenmektedir. Lütfen tüm soruları cevaplamaya çalışın		Bana hiç uygun değil	Bana biraz uygun	Bana oldukça uygun	Bana tamamen uygun
1	Bir arkadaşım bir başarısından dolayı ödül aldığımda onun sevincini ben de hissederim.	()	()	()	()
2	Bir arkadaşım öğretmen tarafından azarlandığımda üzülürüm.	()	()	()	()
7	Bir arkadaşım başından geçen üzücü bir olay anlattığımda ben de kendimi üzgün hissederim.	()	()	()	()
8	Arkadaşlarımın canını sıkan bir şeyler olduğunda onlar söylemeseler de hal ve hareketlerinden anlarım.	()	()	()	()
12	Üzgün ve morali bozuk bir arkadaşımı gördüğümde benim de moralim bozulur.	()	()	()	()
13	Karşımda acı çeken birini gördüğümde aynı acıyı ben de hissederim.	()	()	()	()
17	Canı yanmış bir hayvan gördüğümde üzülürüm	()	()	()	()

TC
BAŞİSKELE KAYMAKAMLIĞI
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü
Kurum Kodu:967653

664

Sayı :23489747/200.00.00.00-6363
Konu : Malik Ejder ÇELİK'in
Tez Uygulaması

10 Aralık 2013

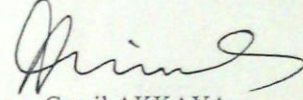
KAYMAKAMLIK MAKAMINA
BAŞİSKELE

İlgi:Yeşilkent Ortaokulu Müdürlüğünün 05/12/2013 tarih ve 308 Sayılı Yazısı.

İlçemiz Yeşilkent Ortaokulu Rehber Öğretmeni Malik Ejder ÇELİK, ergenlerde internet sosyal ağların kullanımı, iletişim becerileri ve empati arasındaki ilişkinin incelenmesi başlıklı tez araştırması için veri toplamak amacıyla, İlçemiz 8.sınıflarda okuyan öğrencilere iletişim becerileri ölçeği ve empati ölçeğini uygulamak isteği ilgi yazı ile talep edilmektedir.

Adı geçen öğretmenin eğitim-öğretimi aksatmaması kaydıyla, İlçemiz 8.sınıf öğrencilerine tez uygulaması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Cemil AKKAYA
İlçe Millî Eğitim Müdürü

OLUR

.../12/2013

Adem YAZICI
Gölcük Kaymakamı
Başiskele Kaymakam V.

09/12/2013 V.H.K.İ.
09/12/2013 Şef
09/12/2013 Şube Md.

A.AKTAŞ
N.TEKES
C.ÖZYURT

EGİTİM

İl Kızlar

Körfez Mah. Başiskele Köprüsü Yanı

BAŞİSKELE-KOCAELİ

EGİTİM

EGİTİM

Sayı : 14475162-302.08.01- 662

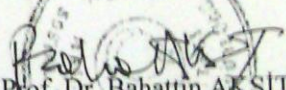
İstanbul, 27.11.2013

T.C
İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Gelişim Psikolojisi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Malik Ejder ÇELİK'in, tez danışmanlığını Maltepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. İdil KAYA BALKAN'ın üstlendiği "Ergenlerde İnternet Sosyal İletişim Ağlarının Kullanımı, İletişim Becerileri ve Empati Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı bir araştırma yapmaktadır.

Araştırmada ihtiyaç duyulan verileri toplamak amacıyla, konuya ilişkin MEB Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 11.04.2007 tarih ve 1950 sayılı yazılı emri ve Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi dikkate alınarak ekteki anket hazırlanmıştır.

Söz konusu çalışmayla ilgili olarak Kocaeli ili; Başiskele ilçesinde resmi ve özel Ortaokullarda okuyan 8. sınıf öğrencilerine yönelik bir anket uygulanması hususunu emir ve müsaadelerinize saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Bahattin AKŞİT
Enstitü Müdürü

EK: Tez Özeti
Anket

Malik Ejder ÇELİK

Adres: Bahçecik Yeşilkent İlkokulu Başiskele/KOCAELİ
Cep: 0505 3499892

ÖZGEÇMİŞ

Kahramanmaraş'ta 1981 yılında dünyaya geldi. İlköğretimi ve ortaöğretimini Kahramanmaraş'ta tamamladı. 2005 yılında Hacettepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden mezun oldu. Milli Eğitim Bakanlığı'nda rehber öğretmen olarak görev yapmaktadır.